

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра міжнародного, європейського та екологічного права

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

зі спеціальності 081 «Право»

Тема: «Правовий статус поліцейського офіцера громади»

Завідувач кафедри _____ д.ю.н. _____
(підпис)

Керівник проекту _____ к.держ.упр. _____
(підпис)

Виконавець
студент групи Юм.з-83с _____ Янов С. В.
(підпис)

Суми 2019

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	8
ВСТУП.....	9
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ОФІЦЕРА ГРОМАДИ.....	14
1.1. Передумови впровадження в Україні інституту поліцейського офіцера громади.....	14
1.2. Поняття та нормативно-правове закріплення правового статусу поліцейського офіцера громади	21
1.3. Зарубіжний досвід забезпечення поліцейських послуг на рівні територіальних громад.....	29
РОЗДІЛ 2. ЗМІСТ І СТРУКТУРА ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ОФІЦЕРА ГРОМАДИ.....	37
2.1. Елементи правового статусу поліцейського офіцера громади.....	37
2.2. Завдання, основні напрями діяльності та повноваження поліцейського офіцера громади.....	44
2.3 Правові гарантії діяльності поліцейського офіцера громади.....	51
2.4. Юридична відповідальність поліцейського офіцера громади.....	59
РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ОФІЦЕРА ГРОМАДИ.....	67
3.1. Управління та координація роботи поліцейських офіцерів громади в системі Національної поліції України.....	67
3.2. Правові засади взаємодії поліцейського офіцера громади з населенням.....	74
3.3. Матеріально-технічне забезпечення діяльності поліцейського офіцера громади.....	81
ВИСНОВКИ.....	90
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	95

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ВРУ – Верховна Рада України

ГУ – Головне управління

ЄС – Європейський Союз

ЗУ – Закон України

КК України – Кримінальний кодекс України

КМУ – Кабінет Міністрів України

КПК України – Кримінальний процесуальний кодекс України

КУпАП – Кодекс України про адміністративні правопорушення

МВС – Міністерство внутрішніх справ

НП – Національна поліція

ОТГ – об'єднана територіальна громада

млн. – мільйони

грн. – гривні

тис. – тисячі

р. – рік

ст. – стаття

п. – пункт

ч. – частина

пп. – підпункт

м. – місто

с. – село

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми дослідження. Останні роки в житті нашої держави ознаменувалось цілим рядом визначальних подій та нових викликів. Зокрема, український народ підтвердив свою європейську ідентичність і незворотність європейського та євроатлантичного курсу України, а Президент став гарантом реалізації стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору.

Прагнення переважної більшості членів громадянського суспільства до євроінтеграції є цілком зрозумілим і логічним, адже європейська спільнота змогла за досить короткий проміжок часу об'єднати свої зусилля та створити безпечне середовище, в якому охорона громадського порядку, прав та інтересів всіх без винятку суб'єктів, що перебувають на території ЄС є прямим обов'язком його держав-членів, який на практиці виконується досить якісно і відповідально. При цьому наголос в організації даного процесу, як правило, зроблено не на утворенні нових служб правоохоронної діяльності чи збільшенні чисельності вже існуючих. Вектор реформ системи публічної безпеки у сучасних державах направлений на якісне вдосконалення роботи вже існуючих поліцейських структур, а також розвиток активної співпраці членів громадянського суспільства та поліції з метою об'єднання спільних зусиль у боротьбі з всіма видами правопорушень.

В цьому взаємозв'язку європейська інтеграція України неможлива без вивчення досвіду зарубіжних країн та імплементації у вітчизняну правову систему певних положень законодавства Європейського Союзу. Лише в такому випадку проглядається перспектива в тому, що адміністративна діяльність Національної поліції України буде базуватись на стандартах і цінностях цивілізованого світу, формуючи в свідомості наших громадян впевненість у реальній можливості утвердження на всій території нашої держави (включають

навіть найменшу адміністративно-територіальну одиницю) принципів законності і справедливості. Першочерговим завданням у цьому напрямку є реформування Національної поліції як складової системи правоохоронних органів загалом, а також інституту дільничних офіцерів поліції, який з одного боку є передовим загоном у профілактиці правопорушень та взаємодії з громадськістю, а з іншого – абсолютно неадаптованою до сучасних реалій і нових умов структурною одиницею правоохоронної системи, яка через непрофесійність, неукомплектованість та корумпованість істотно дискредитує державу в очах її громадян. Новий правовий інститут поліцейських офіцерів громади повинен істотно покращити ситуацію із забезпеченням правопорядку і законності на території новостворених (внаслідок реформи децентралізації) об'єднаних територіальних громад, що і зумовлює **актуальність** та обрання теми даного дослідження.

Проблематикою ефективності правоохоронних органів в Україні і поліції зокрема займалися ряд вітчизняних науковців, зокрема: В. Січкара, О. Проневич, М. Пихтін, Є. М. Мошсеєв, О. І. Римаренко, В. І. Олефір, В. І. Мельник, В. І. Малюга, О. Ляшенко, С. Константинов, С. Братель, Я. Когут, Д. Калаєнов, В. Ільницький, А. В. Іванцова, В. О. Заросило, А. Гуменюк, А. П. Головін, В. А. Глуховець, А. Білас, О. В. Батраченко, С. Ю. Жила, О. М. Балинська, І. І. Бодрова, О. Ю. Лялюк, А. В. Братковський, К. Л. Бугайчук, В. С. Венедиктов, Л. Л. Денисова та інші.

Окремим напрямком наукового дослідження є проблематика діяльності служби дільничних офіцерів поліції, про що свідчить значний науковий доробок вчених-правників М. Тучака, А. В. Галунька, І. О. Панова, П. В. Макушева, О. В. Ковальнової, А. Ключка, С. С. Єсімова, В. М. Зінича, Г. Р. Парханова.

Щодо питання правового статусу поліцейського офіцера громади, його дослідження не знайшло значного кола своїх прихильників. Причиною такої ситуації, на наш погляд, є досить незначний проміжок часу, що пройшов від початку процесу впровадження на практиці досліджуваного нами інституту, а

також відсутність детального нормативно-правового регулювання діяльності даної категорії службовців.

Метою роботи є теоретичне обґрунтування провадження в правову систему України інституту поліцейського офіцера громади, а також визначення основних напрямків і рекомендацій щодо вдосконалення нормативно-правової бази, яка регулює правоохоронну діяльність даного суб'єкта надання поліцейських послуг.

Відповідно до поставленої мети були вирішені такі **задачі**:

- аналіз передумов провадження в правову систему нашої держави інституту поліцейського офіцера громади;
- дослідження поняття, елементів та юридичної регламентації правового статусу даного працівника поліції;
- вивчення досвіду європейських та інших країни щодо забезпечення членів територіальних громад поліцейськими послугами;
- окреслення завдань, напрямів діяльності, повноважень, основних засад взаємодії з населенням, управління та координації в діяльності поліцейського офіцера громади;
- аналіз правових гарантій та юридичної відповідальності поліцейського офіцера громади, а також встановлення особливостей матеріально-технічного забезпечення його діяльності.

Предметом дослідження є правові відносини, що виникають у процесі реалізації поліцейських офіцером громади своїх повноважень та виконанні покладених на нього посадових обов'язків, взаємодії з фізичними і юридичними особами та іншими правоохоронним структурами.

Об'єктом дослідження є правовий статус поліцейського офіцера громади, визначений нормами чинного законодавства, а також його діяльність по забезпеченню членів територіальних громад поліцейськими послугами.

Методи дослідження. Методологічною основою роботи є діалектичний метод наукового пізнання, системний підхід та методи логістичного аналізу. У

роботі було використано історичний, статистичний, порівняльно-правовий, індуктивний та формально-юридичний методи наукового пізнання.

Наукова новизна. Результати, що відображають наукову новизну, полягають у наступному:

уперше: запропоновано закріпити правовий статус поліцейського офіцера громади шляхом видання Міністерством внутрішніх справ України окремого нормативного акту – наказу про затвердження положенні (або інструкції) з організації діяльності даної категорії працівників поліції;

рекомендовано розширити коло правових гарантій діяльності поліцейського офіцера громади наступними:

1) поліцейський офіцер громади заслуговує на повагу, повну підтримку та співробітництво з боку членів суспільства, яким він надає поліцейські послуги, щодо підтримання правопорядку;

2) територіальна громада, поліцейські послуги якій надаються закріпленим за нею поліцейським офіцером, зобов'язана забезпечити дану службову особу житлом на території села, селища, міста (на праві користування чи власності), робочим приміщенням, обладнанням офісною технікою та засобами комунікацій, пристосованими для виконання поліцейським офіцером своїх службових завдань.

3) територіальна громада, поліцейські послуги якій надаються закріпленим за нею поліцейським офіцером, зобов'язана компенсувати понесені поліцейським офіцером громади, витрати на придбання паливно-мастильних матеріалів, канцелярського приладдя, пов'язаних з виконанням ним своїх посадових обов'язків;

4) письмові пропозиції поліцейського офіцера громади щодо вдосконалення заходів та матеріально-технічних засобів, які призначені або впливають на стан правопорядку, повинні бути розглянуті уповноваженими посадовими особами місцевого самоврядування, яким вони адресовані, у найкоротший термін з наданням письмової відповіді про результати їх розгляду;

5) посадові особи місцевого самоврядування зобов'язані надавати поліцейському офіцеру громади необхідну інформацію про специфіку регіону та проблеми територіальної громади з метою визначення ним причин та умов вчинення правопорушень на обслуговуваній ним території та планування службової діяльності.

6) посадові особи місцевого самоврядування повинні сприяти підвищенню рівня довіри населення до поліції та утвердження авторитету державної влади в особі поліцейського офіцера громади.

сформульовано пропозиції щодо вдосконалення нормативно-правого регулювання соціальної гарантії поліцейського офіцера громади у виді права на відпочинок, шляхом доповнення п. 3 ч. 2 ст. 38 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» наступною нормою: «На виконавчий комітет об'єднаної територіальної громади покладається обов'язок вирішення спільно з відповідними органами Національної поліції питань щодо створення належних умов для служби та відпочинку поліцейських офіцерів громади».

Набули подальшого розвитку: науково-методичні підходи до обґрунтування ролі поліцейського офіцера громади у забезпеченні законності та правопорядку на території адміністративних одиниць, що входять до складу об'єднаної територіальної громади.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що їх можна використати для подальшого теоретичного дослідження питань діяльності поліцейських офіцерів громади, а також вдосконалення нормативно-правових актів, які регламентують діяльність даної категорії службовців.

Структура й обсяг роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів, що містять десять підрозділів, висновків, списку використаних джерел, що включає 123 найменування. Загальний обсяг магістерської роботи становить 153 с., у тому числі список використаних джерел – 16 сторінок.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ОФІЦЕРА ГРОМАДИ

1.1 Передумови впровадження в Україні інституту поліцейського офіцера громади

Організація діяльності правоохоронних органів у будь-якій країні наряду залежить від форми її державного устрою, пріоритетних напрямків її внутрішньої політики, ступеня розвитку громадянського суспільства, суспільної та індивідуальної правосвідомості і правовою культури громадян зокрема.

Конституція України в ст. 3 закріпила декларативне положення, за яким людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю, а її права, свободи та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави [30]. В той же час охорона прав, свобод і законних інтересів кожного члена певної територіальної громади, утвердження принципу законності та дотримання правопорядку на конкретній території є одним із основних і в той же час найважливішим завданням органів місцевого самоврядування.

Охорона прав, свобод і законних інтересів кожного члена певної територіальної громади, утвердження принципу законності та дотримання правопорядку на конкретній території є одним із основних і в той же час найважливішим завданням органів місцевого самоврядування. З цією метою кожен із територіальних органів будь-якої адміністративно-територіальної одиниці наділяється законом як власними (самоврядним), так і делегованими повноваженнями, для реалізації яких передбачено спеціальні витратні статті у місцевому бюджеті. Такий стан речей є досить логічним, оскільки саме в правовому інституті місцевого управління сформовані всі необхідні умови для

оперативного та співвідносного нагальним потребам територіальної громади вирішення питань, що пов'язані з реалізацією прав, свобод і законних інтересів громадян, а також забезпеченням безпеки та громадського порядку на місцевому рівні.

Передумови впровадження в державний устрій певних правових інститутів зумовлені особливостями історичного, правового, економічного, географічного, культурного та політичного характеру кожної суспільної формації і інститут поліцейського офіцера громади не є виключенням із загального правила. Тому, для всебічного дослідження питання, яке є предметом даного підрозділу роботи, на нашу думку, слід проаналізувати вищевказані особливості на предмет її впливу в процесі впровадження інституту поліцейського офіцера громади.

Основним законодавчим актом, який визначає систему та гарантії місцевого самоврядування в Україні є Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР.

Відповідно до підпункту 1 пункту «а» частини першої статті стаття 38 вищевказаного Закону до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад відносить власні (самоврядні) повноваження, щодо полягають у підготовці і внесенні на розгляд ради пропозицій щодо створення відповідно до закону міліції, що утримується за рахунок коштів місцевого самоврядування, вирішення питань про чисельність працівників такої міліції, про витрати на їх утримання, здійснення матеріально-технічного забезпечення їх діяльності, створення для них необхідних житлово-побутових умов (пп. 1 п. «а» ч. 1 статті) [75]. Дану статтю було доповнено такою нормою відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо місцевої міліції», прийнятому 4 березня 2004 року за № 1577-IV [59].

Вищевказаний Закон набув чинності 06.04.2004 року, однак його дія неодноразово зупинялась з 2005 по 2008 року Законами України № 2285-IV, № 2505-IV, № 3235-IV, № 489-V, яким затверджувався Державний бюджет України «з метою приведення окремих норм законів у відповідність з

бюджетним законодавством» [60]. В кінці-кінців, 3 червня 2008 року Верховною Радою України було прийнято Закон № 309-VI відповідно до п. 40 якого Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо місцевої міліції» (1577-15) було визнано таким, що втратив чинність.

Таким чином, основною проблемою функціонування правоохоронного органу, який би створювався в конкретній адміністративно-територіальній одиниці та підпорядковувався місцевій громаді в особі її виборних органів управління став економічний фактор, а саме – відсутність на місцевому рівні законодавчо дозволеної можливості планувати та здійснювати видатки такого виду з місцевого бюджету.

Незважаючи на зупинення дії норм Закону № 1577-IV у містах Києві, Харкові, Сєвєродонецьку (Луганська обл.) та інших у різні роки було створено підрозділи муніципальної (місцевої) поліції, громадські формування охорони громадського порядку [32, с. 55], оскільки територіальні громади скористались таким повноваженням, закріпленим у ст. 38 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні». Певний проміжок часу місцева міліція мала правове підґрунтя щодо її створення (Закон № 1577-IV) та юридичну базу для реалізації своїх повноважень (Постанова КМУ № 1013). Однак, після втрати чинності згадуваним вище Законом, Положення про місцеву міліцію 17.09.2008 р. також було скасоване.

Станом на сьогодні, незважаючи на втрату чинності Законом «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо місцевої міліції», норму підпункту 1 пункту «а» частини першої до цього часу не виключено із тексту статті 38 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», що на нашу думку, свідчить про наявність невирішеної практичної та правової проблеми забезпечення правопорядку на місцевому рівні і нагальну необхідність кардинального переформатування підходів до охорони прав членів територіальних громад шляхом впровадження інституту поліцейського офіцера громади.

28 травня 2019 року в повідомленнях засобів масової інформації з'явилась інформація про те, що в Україні стартує проект з назвою «Поліцейський офіцер громади», основна мета якого (з офіційного сайту Національної поліції) – забезпечити кожному територіальну громаду окремим офіцером, який не тільки працюватиме на території цієї громади, але й житиме там. За задумом керівництва Національної поліції України поліцейський офіцер повинен стати повноправним представником своєї громад, яка в свою чергу візьме на себе частину фінансової підтримки його роботи, внаслідок чого в нього виникне обов'язок звітувати не тільки перед керівництвом, але й перед самою громадою [55].

Першим регіоном, в якому було запущено реалізацію вищевказаного проекту стала Дніпропетровщина, а всього він охоплює усі регіони держави: близько 30 тисяч населених пунктів, де мешкає майже 28 мільйонів громадян. За словами голови Національної поліції України Сергія Князева передбачено два етапи його реалізації: у 2019 році – 802 об'єднані територіальні громади повинні бути забезпечені своїм поліцейським офіцером громади, а у 2020-му – вся територія держави [9].

В той же час цікавим фактом є те, що до цього часу Національна поліція України не оприлюднила жодного офіційного документу, який би згадував у своєму змісті про запуск, реалізацію та взагалі термін «поліцейський офіцер громади». На сьогодні офіційними письмовими актами, які передбачають умови реалізації вищевказаного проекту є лише меморандуми про співпрацю та партнерство, що укладаються між Головними управліннями Національної поліції в областях та селищними, сільськими і міськими об'єднаними територіальними громадами. В той же час дані документи не можуть містити правових норм, які б регламентували юридичний статус поліцейських офіцерів громади, оскільки за своєю правовою природою вони є договорами (деклараціями) про наміри, що не призводять до можливих юридичних чи фінансових наслідків або виникнення зобов'язань для будь-кого із сторін такого меморандуму.

Проект «Поліцейський офіцер громади» передбачає принципово нові підходи в реалізації вищевказаних завдань поліцейськими та передбачає розширення компетенції поліцейських у розслідуванні кримінальних проступків, контролі за обігом зброї, превентивній роботі з дітьми, запобіганні та протидії домашньому насильству. Два останні напрямки є вкрай важливими, зважаючи на реалії сьогодення, відображені в статистичних даних.

Так, в загальнодержавному масштабі (за статистичним звітом Генеральної прокуратури України) підліткова злочинність має наступний вигляд. Лише в січні 2019 року 142 особам, які не досягли 18-річного віку, було повідомлено про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, при цьому 21 особі з цієї кількості не виповнилось і 16 років [18]. В цілому ж у попередньому 2018 році неповнолітніми було скоєно 3 980 кримінальних правопорушень [88].

Сучасне суспільство, зокрема його представники наймолодшої вікової групи, також стикнулись з досить поширеним в Україні негативним явищем, під назвою «буллінг» (цькування) – негативною вкрай агресивною поведінкою дітей один до одного, супроводжуваною постійним фізичним і психологічним впливом. Як показала практика, для подолання проявів такої девіантної поведінки профілактичних співбесід педагогів з батьками та дітьми виявилось недостатньо, а тому держава вирішила протидіяти даному негативному соціальному явищу шляхом встановлення адміністративної відповідальності.

Приведені вище показники та факти є свідченням нагальної необхідності у активній превентивній діяльності органів Національної поліції, яка не може здійснюватись поліцейськими офіцерами на відстані або виключно через залучення засобів масової інформації чи пропагування дотримання закону в мережі Інтернет. Для ефективного попередження адміністративних та кримінальних правопорушень невід’ємною складовою залишається робота із членами окремо взятої територіальної громади, і в цьому ключі важливим є підвищення рівня населення до інститут поліції в цілому. Однак, досягти цього буде неможливо, якщо ті, хто повинен дотримуватись закону, не будуть знати

того, хто за цим стежить та, орієнтуючись на професійні, моральні та особистісні характеристики останнього – утверджуватись в недоцільності протиправної поведінки.

Інтерес в наявності громадського порядку його стабільності для мешканця міста, села, селища наскільки великий, що громадянин відчуває потребу його забезпечення, навіть за рахунок відмови від інших матеріальних цінностей, оскільки від міцності громадського порядку залежить забезпечення найбільшої цінності для людини – його життя і здоров'я, а також його спокій і моральність. Оскільки інтерес являє собою єдність об'єктивного і суб'єктивного та припускає, з одного боку, необхідність задоволення потреб, а з іншої – можливість їх задоволення через ціленаправлену діяльність, що відповідно до поглядів на природу свободи – інтерес завжди має вольовий момент. Першим актом появи інтересу суб'єкта є усвідомлення необхідності задоволення потреб. Із великого кола, потреб суб'єкт вибирає найбільш значні, що вимагають обов'язкового неминучого задоволення і направляє на них особливо дійову увагу. Цим потреби охорони громадського порядку, перетворюються в об'єктивні цінності для суб'єкта, до яких він прагне навіть наперекір задоволенню інших потреб.

В цьому взаємозв'язку учасниками проекту «Поліцейський офіцер громади» є об'єднані територіальні громади, представники яких вже усвідомили ціннісну характеристику правопорядку та законності. Наступний крок лишається за поліцейськими офіцерами, які повинні довести суспільству свою спроможність надавати якісні та своєчасні поліцейські послуги, орієнтовні на потреби місцевого населення в забезпеченні безпеки та добробуту.

Безумовно, для належного функціонування інституту поліцейського офіцера громади необхідні відповідні матеріальні умови. Належне матеріальне забезпечення діяльності офіцера поліції може бути здійснене лише територіальною громадою зі значним і стабільним місцевим бюджетом. Тому, однією із передумов впровадження інституту поліцейського офіцера громади

стало розширення бюджетних повноважень органів місцевого самоврядування в процесі реформи децентралізації, яка своїм основним завданням передбачає передачу повноважень та фінансів від державної влади якнайближче до людей. Для реалізації даної реформи були внесені відповідні зміни до Бюджетного та Податкового кодексів України, що спричинило зростання місцевих бюджетів за останні роки на 165,4 млрд. грн.: з 68,6 млрд. в 2014 до 234 млрд. грн. в 2018 році [15].

Додатково у складі державного бюджету було створено Державний фонд регіонального розвитку, кошти якого спрямовуються на виконання інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку (у тому числі проектів співробітництва та добровільного об'єднання територіальних громад), що мають на меті розвиток регіонів, створення інфраструктури індустріальних та інноваційних парків, спортивної інфраструктури і відповідають пріоритетам, визначеним у Державній стратегії регіонального розвитку та відповідних стратегіях розвитку регіонів, а також на реалізацію проектів – переможців «Всеукраїнського громадського бюджету» (ст. 24¹ Бюджетного кодексу України).

Крім того, Законом України «Про Національну поліцію» також було створено правове підґрунтя до матеріально-технічного забезпечення діяльності поліцейського офіцера громади органами місцевого самоврядування. Так, згідно ч. 5 ст. 105 вищевказаного нормативного акту, виконавчі комітети сільських, селищних, міських рад надають безоплатно органам і підрозділам поліції службові приміщення, обладнані меблями і засобами зв'язку, транспорт та інші матеріально-технічні засоби. Крім того за ч. 6 даної статті комунальні та приватні підприємства можуть виділяти органам та підрозділам поліції кошти, транспорт та інші матеріально-технічні засоби, необхідні для виконання повноважень поліції.

Керуючись вищевказаними положеннями сільська, селищна та міська рада отримала повноваження своїм рішенням створювати на власних територіях поліцейські станції з метою максимального наближення поліції до

віддалених частин сільської чи селищної місцевості та швидкого і оперативного реагування на звернення громадян, що проживають на території об'єднаних територіальних громад. Саме поліцейська станція є постійним робочим місцем поліцейського офіцера громади, а її створення є свідченням наявності реального інтересу суспільства у якісному забезпеченні своєї безпеки та готовності не просто спостерігати, аналізувати та критикувати роботу поліції, а активно співпрацювати з нею, відкликаючись на пропозиції та зауваження.

Підсумовуючи все вищезазначене можна зауважити, що основними передумовами впровадження в Україні інституту поліцейського офіцера громади стали: збільшення проявів суспільно-небезпечної та суспільно-шкідливої поведінки в суспільстві і як наслідок – зростання кількості кримінальних та адміністративних правопорушень, наявність відповідної законодавчої бази, достатніх матеріально-технічних та фінансових ресурсів, розширення повноважень органів місцевого самоврядування, а також усвідомлення спільнотою важливості та ціннісної складової фактору правопорядку в громадянському суспільстві.

1.2 Поняття та нормативно-правове закріплення правового статусу поліцейського офіцера громади

Для того, щоб належним чином дослідити поняття правового статусу поліцейського офіцера громади, необхідно спочатку за допомогою логічного і системного методів наукового пізнання встановити етимологію поняття «правовий статус» (або як його ще називають «юридичний статус»), визначивши його сучасне розуміння, що склалось у наукових колах в процесі еволюції вказаного терміну.

Слово «статус» є іншомовним, запозиченим в українську лексику з латинської мови (лат. status) та означає певне становище осіб, організацій,

установ чи становище індивіда або групи осіб щодо інших індивідів або груп у соціальній системі. Статус визначається відповідно до ознак специфічних для даної системи (економічних, професійних, етнічних тощо) [84, с. 725].

В теорії права єдиного погляду щодо визначення дефініції «правовий статус» немає, однак більшість вчених сходяться на думці, що при характеристиці змісту даної правової категорії слід відштовхуватись від прав та обов'язків суб'єкта, які своїй сукупності складають його правоздатність.

Вчена-правник О. Ф. Скакун в своєму підручнику «Теорія держави і права» вказує, що «до 60-х років XX ст. у вітчизняній юридичній науці правовий статус ототожнювався з правоздатністю. Мотивувалося це тим, що правовий статус і правоздатність виникають і припиняються у суб'єкта одночасно, що вони є в однаковій мірі невідчужуваними» [83, с. 386].

Схожого погляду дотримується і Ю. В. Стефанюк, який визначає правовий статус особи як закріплені у відповідних джерелах права і гарантовані державою суб'єктивні права та юридичні обов'язки особи [85, с. 44].

Поліцейський офіцер громади входить категорії службовців Національної поліції, тому логічним є висновок про те, що сутність його правового статусу доцільно досліджувати через аналіз і вивчення юридичного статусу працівника поліції. Разом з тим, Національна поліція в силу положень ч. 1 ст. 2 Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» [61] належить до правоохоронних органів держави, а тому, на нашу думку, в рамках даного дослідження буде доцільно розглянути наукові напрацювання щодо правового статусу працівників правоохоронних органів.

Зокрема, Коваль М. В. вважає, що працівники правоохоронних органів маючи певні обмеження у здійсненні закріплених в Основному Законі держави прав, свобод та законних інтересів, а також перебуваючи під час несення служби в умовах постійного ризику для життя і здоров'я, повинні мати певний загальнодержавний правовий статус, який би чітко окреслював права, свободи, законні інтереси, обов'язки, обмеження, відповідальність, соціальний та

правовий захист осіб, які є працівниками правоохоронних органів, членів їх сімей і близьких родичів [26, с. 133].

Аналогічної думки щодо правового закріплення правового статусу працівників правоохоронних органів дотримується і Братковський А. В., який до переліку складових такого статусу, наведеного Коваль М. В., пропонує додати матеріальне забезпечення осіб, які є працівниками правоохоронних органів, членів їх сімей і близьких родичів [6, с. 3].

Після реформування міліції та прийняття Закону України «Про Національну поліцію» актуальним серед молодих вчених стало дослідження правового статусу працівника поліції як нової правоохоронної інституції, раніше не притаманної правовій системі нашої держави.

Так, Лемеш Д. Л. обґрунтовано зазначає, що працівник поліції, крім загального правового статусу, який є похідним від статусу людини, має і спеціальний – адміністративно-правовий статус, похідний від статусу поліції та споріднений із статусом державного службовця. Вчена наводить власну дефініцію поняття «правовий статус працівника поліції» визначаючи його як «регламентовану нормами адміністративного законодавства систему складових елементів, що визначають правове становище працівника поліції у правовідносинах з іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами, фізичними та юридичними особами, а також між собою та при виконанні своїх посадових обов'язків» [35, с. 153].

Катрич Д. К. під адміністративно-правовим статусом Національної поліції розуміє сукупність визначених нормативно-правовими актами України цілей, завдань, структурно-організаційних і компетенційних елементів, спрямованих на забезпечення прав і свобод людини, інтересів суспільства й держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки та порядку, а також надання в межах, визначених законом, послуг особам [23, с. 34].

Падалка О. А. за результатами свого дисертаційного дослідження адміністративно-правового статусу Національної поліції України дійшов висновку, що правовий статус суб'єкта взагалі (індивідуального чи

колективного) являє собою комплексну соціально-правову категорію, яка відображає юридичне становище цього суб'єкта у суспільстві і державі. Тобто правовий статус – це юридична форма існування фактичного змісту [49, с. 10].

Інша вчена-правник Сердюк А. М., досліджуючи поняття та елементи адміністративно-правового статусу патрульної поліції України, доходить висновку про те, що під адміністративно-правовим статусом потрібно розуміти систему законодавчо встановлених та гарантованих державою правових положень, які закріплюють права і обов'язки, завдання і функції, організаційну структуру, структуру управління, форми відповідальності, компетенцію та місце досліджуваного суб'єкта в структурі Національної поліції України [82, с. 79].

Як бачимо, наукова спільнота є майже одностайною в питанні домінуючих обов'язкових складових правового статусу працівника поліції до яких на думку більшості перелічених вище вчених безумовно мають входити права та обов'язки такого суб'єкта.

Правовий статус поліцейського офіцера громади як юридичне явище важливий не лише з точки зору виконання ним функцій і завдань держави. Він є складовою частиною загальної проблеми повноважень даного працівника правоохоронних органів, а правильна його регламентація дозволяє найбільш повно здійснювати свої права та захищати законні інтереси з дотриманням принципів верховенства права та законності. Таким статус є спеціальним виходячи із наявності у даної категорії службових осіб спеціальної правосуб'єктності, яка в свою чергу полягає у здатності індивіда бути носієм закріплених нормами права повноважень з реалізації завдань поліції.

Особливістю статусу поліцейського офіцера громади є відсутність сфери не врегульованих правом належним йому повноважень. Всі нерегламентовані нормативними актами діяння такого службовця входять у сфери забороненого. Для будь-якого службовця Національної поліції первинними є обов'язки, які і визначають в цілому межі його правового статусу. У процесі здійснення своїх

прав працівник діє в юридичних межах, визначених його обов'язками, у тому числі заборонами.

Враховуючи вищевикладене, поняття «правовий статус поліцейського офіцера громади», на нашу думку, доцільно визначити як сукупність правових ознак, що характеризують місце працівника поліції у громадянському суспільстві як суб'єкта адміністративних правовідносин та диференціюють його серед правових статусів інших суб'єктів права. До змісту правового статусу поліцейського офіцера громади, на наш погляд, слід відносити права (повноваження), обов'язки та відповідальність, що закріплені нормами чинного законодавства для службовців даної категорії.

На даний час основним загальним Законом, що регламентує діяльність офіцерів поліції взагалі є Закон України «Про Національну поліцію». Крім того, окремі аспекти служби в поліції регламентовано підзаконними нормативними актами: указами Президента України, постановами Кабінету Міністрів України та наказами Міністерства внутрішніх справ.

Основною проблемою законодавчого закріплення правового статусу поліцейського офіцера громади на сьогодні є відсутність нормативного акту органу законодавчої влади, в якому були б закріплені вищевказані положення. На даному етапі наукового дослідження констатувати нагальну необхідність у прийнятті окремого Закону, який регламентував би юридичний статус, форми діяльності та інші правові аспекти інституту поліцейського офіцера громади ще зарано. Разом з тим, доцільним в даному розділі вбачається аналіз питання правового регулювання такого статусу в підзаконних актах. З цією метою слід дослідити конституційні повноваження щодо правотворчості окремих органів державної влади.

В цьому взаємозв'язку слід зазначити, що у ст. 92 Конституції України взагалі відсутнє згадування про Національну поліцію України, як орган, що забезпечує охорону прав і свобод людини, протидіє злочинності та підтримує публічну безпеку і порядок. Більш того, Основний Закон нашої держави взагалі не містить терміну «поліція» чи «національна поліція», незважаючи на те, що

Національна поліція України за ч. 1 ст. 1 свого спеціального Закону має статус центрального органу виконавчої влади.

Національна поліція України (аналогічно як і прокуратура, адвокатура чи нотаріат), є внутрішньодержавною правоохоронною інституцією, основні засади функціонування якої опосередковано визначаються нормами Конституції України та прямо закріплені у спеціальному Законі України «Про Національну поліцію».

Статус поліцейського як працівника Національної поліції, регламентовано у Розділі III вищевказаного Закону, який має назву «Система поліції та статус поліцейських». Зокрема, Стаття 17 Закону України «Про Національну поліцію» визначає поняття «поліцейський» та регламентує спеціальні види засобів його ідентифікації (службове посвідчення та спеціальний жетон), а статті 18 та 19 регулюють основні обов'язки і види відповідальності поліцейських. Окремої статті, яка регламентувала б повноваження поліцейського, вищевказаний Закон не містить (спеціальні статті регулюють лише основні повноваження керівника поліції (ст. 22) та повноваження поліції як органу в цілому (Розділ IV).

Розглядаючи структуру змісту даного Закону можна помітити, що повноваження як поліції в цілому, так і окремі повноваження поліцейського в Розділі III присвяченому статусу поліцейських не містяться. Це в свою чергу наводить на думку, що законодавцем серед обов'язкових складових правового статусу даної категорії службовців визначено лише їх обов'язки і види відповідальності. Однак, на нашу думку, вищевказаних двох категорій недостатньо для встановлення становища працівника поліції у суспільстві як суб'єкта адміністративних правовідносин, адже одні і ті ж посадові обов'язки та один і той же вид юридичної відповідальності може бути притаманний кільком розрізненим суб'єктам владних повноважень. Для прикладу, закріплений у п. 4 ч. 1 ст. 18 Закону України «Про Національну поліцію» обов'язок поліцейського надавати невідкладну, зокрема домедичну і медичну, допомогу особам, які постраждали внаслідок правопорушень, нещасних

випадків, а також особам, які опинилися в безпорадному стані або стані, небезпечному для їхнього життя чи здоров'я, за настання вищевказаних умов є і обов'язком будь-якого медичного працівника, а обов'язок зберігати інформацію з обмеженим доступом, яка стала йому відома у зв'язку з виконанням службових обов'язків, взагалі притаманний широкому колу суб'єктів владних повноважень. В той ж час, диференціація особи серед правових статусів інших суб'єктів права неможлива без наявності спеціальних повноважень, притаманних лише даній категорії службовців. Наприклад, лише поліцейський (з усіх службовців правоохоронних органів) може відповідно до порядку, визначеного Міністерством внутрішніх справ України, вилучати зброю, спеціальні засоби, боєприпаси, вибухові речовини та матеріали, інші предмети, матеріали і речовини, щодо зберігання і використання яких визначено спеціальні правила чи порядок та на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ у випадку виявлення порушення правил поведінки з ними та правил їх використання, що загрожують громадській безпеці, до усунення таких порушень, що передбачено ч. 2 ст. 36 Закону України «Про Національну поліцію».

Іншим актом органу законодавчої влади, норми якого регламентують правовий статус поліцейського офіцера є Дисциплінарний статут Національної поліції України, затверджений Законом України «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» від 15 березня 2018 року № 2337-VIII [62]. Як вказано у преамбулі Статуту, він визначає повноваження поліцейських та їхніх керівників з додержання службової дисципліни, види заохочень і дисциплінарних стягнень, а також порядок їх застосування та оскарження.

Нормотворчі повноваження Кабінету Міністрів України щодо нормативного забезпечення діяльності поліції визначаються п. 9 ст. 116, ст. 117 Конституції України та ч. 2 ст. 1 Закону України «Про Національну поліцію». Згідно вказаних норм Кабінет Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України спрямовує та координує діяльність поліції, видаючи з цією

метою в межах своєї компетенції постанови і розпорядження, які є обов'язковими до виконання.

Основним нормативним актом Кабінету Міністрів України, що стосуються діяльності поліції та опосередковано регламентує окремі елементи статусу поліцейських є Положення про Національну поліцію, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 877 [69]. Пункти 3–6 вищевказаного Положення містять основні завдання Національної поліції і перелік завдань та повноважень, а також обов'язки даного органу щодо забезпечення правового і соціального захисту поліцейських, інших працівників Національної поліції та членів їх сімей.

Ще одним підзаконним нормативним актом, що регулює статус поліцейського офіцера, є Правила етичної поведінки поліцейських, затверджені наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.11.2016 р. № 1179. Ці Правила поширюються на всіх поліцейських, які проходять службу в Національній поліції України і дотримання їх вимог є обов'язком для кожного поліцейського незалежно від займаної посади, спеціального звання та місцеперебування. Пунктом 1 вищевказаного документу передбачені форми забороненої поведінки, що неприпустима для поліцейського час виконання ним своїх службових обов'язків [57].

Підсумовуючи все вищевказане слід дійти висновку, що правовий статус в цілому є складною юридичною категорією, яка включає в себе певні складові елементи, домінуюче становище серед яких відведено правам (повноваженням) та обов'язкам суб'єкта. Нормативне регулювання правового статусу поліцейського офіцера громади, як працівника поліції, здійснюється в нормативно-правових актах Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України та Міністерства внутрішніх справ України, що приймаються ними на підставі та у межах повноважень, визначеним законом. Щодо правового статусу поліцейського як офіцера громади, поки що він не знайшов своєї нормативної регламентації в правових актах, виданих вищевказаними державними органами.

Згідно п. 2 ч. 1 ст. 16 Закону України «Про Національну поліцію» забезпечення нормативно-правового регулювання діяльності поліції є функцією міністра внутрішніх справ України. Зважаючи на це, на наш погляд, правовий статус поліцейського офіцера громади потребує свого нормативного закріплення на рівні підзаконного акту виданого Міністерством внутрішніх справ України у виді окремої інструкції з організації діяльності поліцейських офіцерів громади або положення про дану категорію службовців Національної поліції України.

1.3 Зарубіжний досвід забезпечення поліцейських послуг на рівні територіальних громад

Інститут поліції в державах-членах ЄС як і принципи та методи його діяльності істотно відрізняються від того ж інституту в нашій державі, а тому вивчення досвіду зарубіжних країн за допомогою логічного та порівняльного методів пізнання є доцільним та корисним в даному контексті дослідження.

Поліцейська діяльність у сучасній демократичній державі, на думку Загуменної Ю. О., визначається двома основними її системами: континентально-європейською й англосаксонською (британською). Континентально-європейська система характеризується жорстким централізованим управлінням поліцейськими структурами з боку держави, наявністю владної вертикалі управління і широким обсягом повноважень поліції. До цієї групи належать такі держави як Франція, Німеччина, Австрія, Італія. Англосаксонська система відрізняється децентралізацією управління, владною «горизонталлю», підвищенням ролі муніципальних органів в управлінні поліцейськими структурами та меншими за обсягом поліцейськими функціями. До цієї системи віднесені США, Великобританія, а також ті країни світу, що запозичили їх модель державно-правової організації [19, с. 75].

На нашу думку впровадження інституту поліцейського офіцера громади є свідченням активних трансформаційних процесів у напрямку апробації певних елементів англосаксонської системи поліцейської діяльності держави.

Бодрова І. І. та Лялюк О. Ю. аналізуючи зарубіжний досвід правового регулювання та організації діяльності муніципальної поліції сходяться в думці про те, що в європейських (континентальних) країнах (зокрема, Франції, Чехії, Польщі) останнім часом намітилася тенденція до підвищення ролі місцевого самоврядування у здійсненні правоохоронної функції. Це дістало виявлення у створенні в системі місцевого самоврядування спеціальних правоохоронних організацій (муніципальної поліції) зі спеціальними статутними завданнями й особливим статусом, покликаних забезпечувати охорону громадського порядку в межах території населеного пункту. Як правило, муніципальна поліція функціонує паралельно з державною поліцією і тісно з нею взаємодіє [5, с. 22].

Заросило В.О., здійснюючи порівняльний аналіз адміністративної діяльності міліції України та поліції зарубіжних країн на прикладі Франції звертає увагу на те, що у Французькій Республіці поліція вже до початку ХХ ст. складалася з державної та муніципальної. Поліція Франції має досить розгалужену систему муніципальної поліції. Вона цілком утримується за рахунок коштів органів місцевого самоврядування. Основним завданням її є забезпечення охорони громадського порядку та громадської безпеки. Діяльність підрозділів проходить в тісній взаємодії з органами Національної поліції Франції. Як поліція, так і жандармерія поділяються на судову та адміністративну. Тому правовими основами діяльності як адміністративної поліції, так і жандармерії, є одні нормативні акти, а судової – інші [20, с. 8].

Капітонова Н. В., торкаючись питання функціонування муніципальної поліції у Франції вказує, що дана інституція функціонує паралельно з поліцейськими установами центрального підпорядкування лише в містах, причому загальне керівництво всіма силами охорони правопорядку, дислокованими в провінціях, здійснюється урядовими чиновниками, призначеними президентом, – префектами та комісарами. Однак право

створення муніципальної поліції мають територіальні громади невеликих міст чисельністю до 10 тис. жителів. Муніципальна поліція є резервом національної поліції у випадках проведення останньою оперативно-розшукових та інших заходів. Муніципальна поліція Французької Республіки підпорядковується мерам міст, а також зобов'язана виконувати завдання щодо забезпечення громадського порядку, спокою, безпеки та охорони здоров'я відповідно до постанов мера. Як висновок, вчена зазначає, що муніципальна поліція Французької Республіки має подвійне підпорядкування. З одного боку, вона виконує допоміжну роль державної поліції з охорони громадського порядку, з іншого – є основною інституцією стосовно забезпечення громадського порядку на території конкретної територіальної громади [22, с. 162-163].

Досить цікавою є організація надання поліцейських послуг у Великобританії, що здійснюється на схожих засадах і за аналогією з цивільною службою. Сили правопорядку в Сполученому Королівстві переважно організовані на рівні адміністративних округів. В Англії та Уельсі вони називаються поліцейськими силами Міністерства внутрішніх справ (Home Office police forces). Служба столичної поліції – найбільша поліцейська служба з числа діючих у Великому Лондоні, охоплює територію площею 620 квадратних миль з населенням 7,2 мільйони чоловік. Однією із складових її структури є Територіальна поліція – місцева поліція Лондона, що складається з 32 загонів по охороні 32 урядових районів Лондона (по одному загону на кожен район) та одного загону з охорони аеропорту Хітроу. До складу Територіальної поліції також входять наступні загони, що діють на всій території британської столиці: дорожня поліція; підрозділ службових собак; кінна поліція – наглядове патрулювання й забезпечення громадського порядку; підрозділ морської підтримки; центральний спецпідрозділ стрільців (CO19) – надає вогневу підтримку озброєним співробітникам поліції; територіальна група підтримки – стежить за порядком під час проведення масових заходів у Лондоні [54, с. 138].

Як зазначає Колодяжний М. Г., у сфері асигнування британської поліції простежується зв'язок і зацікавленість місцевих громад у якнайширшому використанні цим органом кримінальної юстиції його повноважень, доказом чому є вказана структура фінансування англійської поліції. Основним засобом досягнення скорочення злочинності є децентралізація управління поліцейською системою. Починаючи з 2012–2013 рр. передбачається суттєве скорочення бюрократичної звітності органів поліції та підпорядкування їх роботи місцевим громадам, розширення соціально-обслуговуючої і допоміжної функції поліцейських [28, с. 318-319].

Забезпечення поліцейських послуг на рівні територіальних громад в Республіці Польща базується на основоположних філософських принципах реформування польської поліції – службі на користь суспільству, зокрема місцевих громад. З цією метою, як зазначає Падалка О. поліція впровадила багато профілактичних заходів на основі співпраці з органами місцевого самоврядування та громадами. 1990-ті роки – це період структурних змін для поліції, зосереджений на пріоритеті наближення до місцевих громад. Одним з елементів таких змін у той час було створення місцевої (муніципальної) поліції [51, с. 187].

Правовою основою муніципальної поліції є Закон Польщі «Про гмінну варту» від 29 серпня 1997 року, у якому зазначено, що гмінна варта створюється органом місцевого самоврядування після консультацій та погодження з начальником воєводської (обласної, столичної) державної поліції, адже про створення гмінної варти повідомляють воєводи. У разі неотримання згоди місцева рада має право самостійно створити гмінну варту вже після сплину 14 днів з моменту надання заяви (повідомлення) про це, відповідно в Польщі створення муніципальної поліції має повідомний характер. Сусідні гміни (територіальні громади) можуть створювати об'єднану муніципальну поліцію, асоціації муніципальних поліцейських сил для обслуговування декількох адміністративних одиниць. Фінансується гмінна варта повністю з місцевого бюджету, надання дотацій (субвенцій) з державного бюджету не

передбачено. Муніципальні поліцейські виконують завдання з підтримання громадського порядку, контролю за дорожнім рухом, профілактики правопорушень, охорони комунального майна та контролю за виконанням рішень відповідної міської ради. Задля врегулювання діяльності муніципальної (гмінної) варти місцеві органи самоврядування затверджують статuti гмінної варти [44, с. 13].

Аналогічно як і в Польщі, правова система Чеської Республіки також передбачає інститут муніципальної поліції (поліції громади), діяльність якої спрямована на надання поліцейських послуг населенню певної адміністративно-територіальної одиниці.

Як зазначає Святокум О. І. поліція громади (міста) створюється відповідним органом місцевого самоврядування та підпорядковується йому. Основним завданням муніципальної поліції Чехії є забезпечення місцевого громадського порядку в рамках повноважень відповідної громади щодо охорони громадського порядку. З цією метою до її повноважень належить: сприяння охороні безпеки осіб та власності; нагляд за додержанням правил громадянського співіснування; нагляд за додержанням встановлених органами місцевого самоврядування правил поведінки; участь у нагляді за додержанням правил дорожнього руху; участь у нагляді за додержанням громадського порядку у межах своїх повноважень; участь у попередженні злочинів у громаді; нагляд за додержанням чистоти у громадських місцях громади; розкриття проступків, розгляд яких покладено на органи місцевого самоврядування. Законом «Про поліцію» 2008 року передбачено розширення співпраці між поліцією та громадами у сфері протидії злочинності. Так, він містить окремий параграф, присвячений співпраці з громадами, основним механізмом реалізації якого є координаційні угоди, що укладаються між територіальними підрозділами поліції та відповідними громадами. Законодавство не встановлює, яким саме має бути зміст подібної угоди, залишаючи його на розсуд поліції та відповідної громади, однак передбачає, що вона може стосуватися: 1) форм та методів постійної координації громади та відділу поліції у забезпеченні

громадського порядку в громаді; 2) задач громади та відділу поліції у сфері протидії протиправним діям, що порушують громадський порядок у громаді; 3) задач громади та відділу поліції при порушенні громадського порядку в громаді; 4) розподілу завдань громади та відділу поліції щодо виконання задач, передбачених п.п. 2 і 3; 5) форм та методів оцінки виконання завдань, передбачених п.п. 2 і 3 та відшкодування завданої шкоди; 6) строку, на який укладається угода; 7) фінансового забезпечення спільної діяльності [80, с. 22-23].

В Німеччині, незважаючи на наявність жорсткого централізованого управління поліцейськими структурами з боку держави, надання поліцейських послуг членам певної територіальної громади здійснюється в тому числі і муніципальною поліцією.

До 1970 року місцева поліція існувала у багатьох містах Німеччини, але після проведеної поліцейської реформи 1970 року муніципальні поліцейські сили були ліквідовані. Останнє десятиріччя підрозділи муніципальною поліції почали створюватися у містах Німеччини. Наприклад, в місті Кельні підрозділи муніципальної поліції були створені 13 травня 2004 року. Передумовами їх створення, виходячи з «Положення про поліцію громадського порядку міста Кельна», було те, що громадяни Кельна не відчували себе на вулицях міста в безпеці, у місті почастішали кишенькові крадіжки, квартирні крадіжки, грабежі. Міською радою Кельна були прийняті «Положення про поліцію громадського порядку міста Кельна». Згідно з Положенням муніципальна поліція здійснює охорону громадського порядку та попереджує правопорушення у громадських місцях. Створення муніципальної поліції було покликано звільнити державну поліцію від зазначених функцій і зосередити їх увагу на виконанні обов'язків по розкриттю злочинів. Муніципальна поліція міста Кельн діє як допоміжна поліція, яка надає допомогу державній поліції, забезпечує виконання рішень муніципалітету по забезпеченню громадського порядку на території міста [45, с. 174].

Рішення органу місцевого самоврядування на прикладі міста Кельна, на думку В. А. Орлова, свідчить про свідомий крок до переосмислення підходу до забезпечення громадського порядку на території муніципалітету і створює умови до розуміння, що власна безпека та громадський порядок в руках самих громадян. Згідно тексту Положення про створення муніципальної поліції місцеві органи влади при організації діяльності муніципальної поліції суворо дотримуються поділу повноважень між державною і муніципальною поліцією. Так, діяльність муніципальної поліції Кельна зосереджена по наступних напрямках: забезпечення громадського порядку під час масових заходів; забезпечення безпеки дорожнього руху; розгляд справ про дорожньо-транспортні пригоди; діяльність патрульно-постової служби по охороні громадського порядку; охорона власності громадян та комунальної власності. Муніципальна поліція в цьому місті забезпечується уніформою, яка ідентична уніформі державної поліції, і відрізняється тільки відзнаками (шевронами з гербом міста та вказівкою «міська поліція») [45, с. 174].

Як бачимо, забезпечення поліцейських послуг на рівні територіальних громад в країнах Європейської Спільноти забезпечується за допомогою функціонування дворівневої системи поліцейських органів: 1) поліції держави, яка як правило підпорядкована міністерствам внутрішніх справ цих держав та фінансується з державного бюджету; 2) муніципальної поліції (поліції громади), яка у своїй діяльності підпорядковується органу місцевого самоврядування та повністю (або частково) ним фінансується. Така форма забезпечення правопорядку є результатом істотного розширення делегованих повноважень територіальних громад розглянутих нами країн, а також акцентом держав на розширення активної співпраці між поліцією та громадами у сферах діяльності даного правоохоронного органу.

Основним і першочерговим видом поліцейських послуг, що надаються муніципальною поліцією зарубіжних країн є забезпечення охорони громадського порядку та громадської безпеки на території конкретного адміністративного утворення (міста, гмінни, провінції), чого по суті найбільше

потребують мешканці будь-якого територіальної громади і нашої країни. До додаткових завдань муніципальної поліції в більшості випадків відноситься регулювання дорожнього руху, охорона комунального майна, нагляд за додержанням чистоти у громадських місцях громади тощо, що в свою чергу суттєво розвантажує державну поліцію, дозволяючи її особовому складу зосередитись на виявленні, попередженні та припиненні більш серйозним кримінальних правопорушень. При цьому діяльність повноваження поліцейського офіцера муніципальної поліції визначаються як виключно законом, прийнятим законодавчим органом країни (Франція, Великобританія), так і статутом чи договором (Польща, Чехія), які приймаються або укладаються органом місцевого самоврядування та на рівні із законодавчим актом повинні дотримуватись службовцями.

Як вже вказувалось у підрозділі 1.1 даної роботи, спеціального закону, який регулював би діяльність місцевої міліції (поліції) в Україні не існує, а використання органами державної влади, органами місцевого самоврядування, ознак належності, найменування поліції або похідних від нього, забороняється ч. 3 ст. 5¹ Закону України «Про Національну поліцію» і має наслідком відповідальність відповідно до закону.

В цьому взаємозв'язку, на нашу думку, імплементація досвіду європейських країн щодо забезпечення членів територіальної громади якісними поліцейськими послугами шляхом створення і функціонування муніципальної поліції потребує поступових та виважених кроків, одним із яких є впровадження в життя інституту поліцейського офіцера громади.

РОЗДІЛ 2 ЗМІСТ І СТРУКТУРА ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ОФІЦЕРА ГРОМАДИ

2.1 Елементи правового статусу поліцейського офіцера громади

Правовий статус є комплексним юридичним інститутом, що складається із певних, пов'язаних між собою елементів, які у своїй сукупності утворюють його склад.

Як вказує О. М. Музичук, під елементами правового статусу необхідно розуміти його складові, які у сукупності складають змістовну правову (юридичну) характеристику суб'єкта правовідносин, вказують на його специфіку, відмінність від інших суб'єктів. Правовий статус має складну структуру, що обумовлює необхідність визначення загальної системи його елементів [42, с. 318].

З позиції широкого тлумачення до складових правового статусу включається увесь обсяг правових можливостей та обтяжень суб'єкта певних правовідносин, а також правові засоби, що характеризують різні сторони його правового положення.

В правовій науці щодо проблеми елементів правового статусу будь-якого суб'єкта адміністративного права сформувались два основні погляди – вузьконормативне (класичне) та розширене розуміння складових правового статусу.

Перший погляд характеризується включенням лише базових елементів, без яких не може існувати будь-який правовий статус. Як правило прихильники такого підходу стоять на позиції компактної структури правового статусу, включаючи в неї в якості обов'язкових структурних елементів лише права, обов'язки, а додатковими – юридичну відповідальність або гарантії.

Так, Стефанюк Ю. В. зазначає, що елементами правового статусу є суб'єктивні права, юридичні обов'язки особи та гарантії їх дотримання. Права та обов'язки, на думку вченого, є основними вихідними елементами права і правового статусу особи, оскільки їх система є серцевиною, центром юридичної сфери і саме тут лежить ключ до вирішення головних правових проблем. Гарантії є невід'ємним елементом правового статусу особи, адже вони забезпечують здійснення у повному обсязі і всебічну охорону прав особи та забезпечують виконання обов'язків особи [86, с. 30].

Аналогічної думки дотримується і Мещерякова О. В., яка зазначає, що права і обов'язки становлять серцевину правового статусу, а тому є його обов'язковими елементами. При цьому, всі складові елементи не тільки тісно пов'язані між собою, доповнюють один одного, але разом з тим кожен з них має своє призначення [40, с. 610-611].

Ромашов Р. А. до складових елементів правового статусу відносить сукупність прав та обов'язків, які персоніфікують особу в якості учасника юридично значимих відносин [78, с. 3].

О. Ф. Скаун, крім прав, свобод, обов'язків до структури правового статусу особи включає ще відповідальність, відповідно до якої індивід як суб'єкт права (тобто як такий, що має правосуб'єктність) координує своє поведінку в суспільстві [83, с. 378-379].

Прихильником вузьконормативного розуміння основних складових елементів правового статусу є і В. В. Галунько, для якого визначальними в процесі аналізу адміністративно-правового статусу особи є такі юридичні інститути як публічні суб'єктивні права та юридичні обов'язки, правосуб'єктність особи, адміністративна відповідальність [3, с. 91].

На думку І. П. Голосніченко, зміст адміністративно-правового статусу становлять комплекс прав та обов'язків особи, що закріплені нормами адміністративного права [13, с. 198].

Подібну точку зору підтримує і М. В. Вітрук, який крім прав і обов'язків до вищевказаного переліку відносить і законні інтереси особи [10, с. 12].

Прихильники розширеного розуміння елементів правового статусу відносять до його складових додаткові правові категорії, які хоча і не є визначальними, однак супроводжують його через більш детальну конкретизацію.

Зокрема, Л. А. Луць до елементів правового статусу відносить: правові принципи та норми, правосуб'єктність, порядок набуття та втрати, інтереси суб'єктів, права та обов'язки, гарантії дотримання прав та обов'язків [37, с. 124].

Н. І. Матузов до елементів структури правового статусу відносить правосуб'єктність суб'єкта суспільних відносин, принципи конституційно-правового статусу, права і свободи суб'єкта і гарантії їх реалізації, обов'язки та гарантії їх виконання, правовідносини загального (статусного) типу [38, с. 231].

На думку А. М. Костюкова, до таких елементів належать правосуб'єктність, посадові завдання, основні функції, права, обов'язки, гарантії, форми діяльності, відповідальність та порядок посадових взаємовідносин (підпорядкованість) [31, с. 22].

Халфіна Р. О., окрім прав, обов'язків та правосуб'єктності до елементів правового статусу включає також соціальні блага, яким користується певних суб'єкт [90, 123].

Разом з тим, в правій літературі існує також і відмінна від вищевказаних двох підходів позиція. Так, Павелків С. Р. вважає, що у межах адміністративно-правового статусу слід виокремлювати цільовий блок, до якого належать принципи, мета, завдання, функції; структурно-організаційний блок, до якого входять порядок створення, реорганізації, ліквідації, процедури діяльності, лінійна та функціональна підпорядкованість та компетенційний блок, до змісту якого потрапляють права, обов'язки, відповідальність [48, с. 6].

Як бачимо, більшість вчених сходяться в думці, що базовими складовими правового статусу, без яких неможливо взагалі конкретизувати його суть, є права, обов'язки та відповідальність певного суб'єкта.

На нашу думку, до структури правового статусу поліцейського офіцера громади доцільно включити наступні елементи: 1) повноваження; 2) обов'язки; 3) права; 4) гарантії; 5) юридичну відповідальність.

Вищевказані складові є органічно поєднаними між собою, оскільки виключення будь-якої із них не сприятиме правовій визначеності місця досліджуваного нами суб'єкта владних повноважень у суспільстві. В той же час, запропонована нами структура правового статусу, на наш погляд, характеризується чіткою стабільністю та системністю, що надає поліцейському офіцеру громади певні гарантії реалізації своїх повноважень та запобігає зловживанню ними.

Основними (базовими) елементами у структурі правового статусу поліцейського офіцера громади є державно-владні повноваження є повноваження та обов'язки даної категорії працівників, оскільки змістовне наповнення саме цих категорій індивідуалізують працівника правоохоронного органу як офіцера поліції. Гарантії та юридична відповідальність часто однакові для всіх державних службовців і базуються на загальних нормативно-правових актах (наприклад, Законах України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів», «Про запобігання корупції», Кримінальному кодексі України, тощо) а тому не є визначальними.

На нашу думку, структура правого статусу поліцейського офіцера громади (на відміну від правового статусу громадянина держави) розпочинається саме із посадових обов'язків, що обумовлено основними завданнями Національної поліції України як центрального органу виконавчої влади та впливає із положень чинного законодавства.

Зокрема, у розділі III «Система поліції та статус поліцейських» Закону України «Про національну поліцію» спочатку у статті 18 мова іде про основні обов'язки поліцейського, у статті 23 – про основні повноваження поліції, а окремої спеціальної статті з переліченням прав даної категорії службовців Закон взагалі не містить. Окремі права офіцера поліції закріплені у статтях 32, 33, 34, 35 Закону № 580-VIII і можуть використовуватись поліцейськими при

здійсненні окремих видів поліцейських заходів: перевірка документів особи, опитування, зупинка транспортних засобів тощо. Якщо проаналізувати права у співвідношенні з посадовими обов'язками, то можна побачити, що вони передбачаються саме для належної реалізації поліцейським своїх обов'язків.

Так, право вимагати в особи пред'явлення нею документів, що посвідчують особу (якщо особа володіє зовнішніми ознаками, схожими на зовнішні ознаки особи, яка перебуває в розшуку, або безвісно зниклої особи) спрямоване на забезпечення реалізації закріпленого у п. 7 ч. 1 ст. 23 Закону № 580-VIII повноваження поліцейського щодо розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду, ухиляються від виконання кримінального покарання, чи пропали безвісти. Право ж опитати особу у відповідності до диспозиції ч. 1 ст. 33 вказаного вище Закону у поліцейського виникає лише тоді, якщо існує достатньо підстав вважати, що вона володіє інформацією, необхідною для виконання поліцейських повноважень.

З вищевикладеного можна зробити висновок, що специфікою прав поліцейського офіцера громади як складового елементу його правового статусу є те, що вони виступають не як міра можливої поведінки уповноваженого державою суб'єкта, а як міра необхідної поведінки (що притаманне правовій категорії обов'язків). При цьому, якщо офіцер поліції не скористається наданими йому правами у тому обсязі, який необхідний для реалізації ним своїх повноважень, це може мати наслідком для нього настання певного виду юридичної відповідальності.

Службові (посадові) повноваження працівників поліції є однією з форм діяльності держави і характеризуються своєю соціальною природою, владністю, особливостями реалізації. Соціальна природа розглянутих повноважень визначається приналежністю органу, у якому вони несуть службу, до правоохоронних органів держави. Перебуваючи на державній службі, зазначені особи отримують владу від держави.

У свою чергу, владні повноваження поліцейського офіцера громади, на нашу думку, повинні характеризуватись сукупністю наступних ознак: а) правом видавати, законні розпорядження і вказівки громадянам, посадовим особам інших організацій, що не знаходяться у їх безпосередньому підпорядкуванні за умови наявності до цього чітких правових підстав; б) обов'язком виступати від імені Національної поліції України у якій вони проходять службу, і держави, в цілому, яка наділила їх владними повноваженнями, а також від імені членів територіальної громади, на території якої вони реалізують владні повноваження; в) наявною можливістю у необхідних випадках застосовувати примусові заходи для виконання правомірних дій та досягнення відповідного правового результату у виді якісного та своєчасного надання членам певної територіальної громади поліцейських послуг.

Юридична відповідальність, як елемент правового статусу поліцейського офіцера громади, безумовно є невід'ємною складовою, який тісно пов'язаний з його повноваженнями, правами та обов'язками. Незаконні дії поліцейського, що здійснює державно-владні повноваження та має право на застосування примусових заходів фізичного характеру, а також спеціальних засобів, в тому числі і зброї, можуть принести суспільству більше шкоди, ніж правопорушення інших державних службовців. При цьому така шкода може мати майновий або немайнових характер та бути спричинена як окремим членам територіальної громади, так і державі в цілому у виді втрати довіри до інституту поліції та підриву авторитету правоохоронних органів. Як правило останні наслідки усунути буває дуже складно.

В цьому зв'язку відповідальність виконує функцію важливого засобу забезпечення законності і дисципліни в правоохоронних органах. Вона інтегрує всі інші елементи правового статусу і встановлює відхилення в процесі їх реалізації. Поліцейський офіцер може понести дисциплінарну, адміністративну, матеріальну і кримінальну відповідальність.

Останнім елементом правового статусу поліцейського офіцера громади у нашому списку є гарантії, без яких повноваження, права та обов'язки даного суб'єкта держаної влади є нездійсненними.

Під юридичними гарантіями слід розуміти всю сукупність об'єктивних і суб'єктивних факторів, спрямованих на дійсну реалізацію прав і свобод, на усунення перешкод до їх здійснення і захист їх від порушень [47, с. 25]. В той же час, гарантії є не тільки напрацюваннями науки теорії держави та права, але і регламентовані законодавчо.

Зокрема стаття 62 Закону України «Про Національну поліцію» присвячена гарантіям професійної діяльності поліцейського, зміст яких складають приналежність поліцейського до системи органів державної влади, обов'язковість його законних вимог для фізичних та юридичних осіб, умови підпорядкування поліцейського керівництву, право на придбання особистих засобів безпеки тощо.

До складу гарантій входить і комплекс заходів фінансового, житлового, культурно-оздоровчого характеру, які покликаних створити умови задоволення матеріальних інтересів службової особи. В цьому зв'язку особливістю даного виду гарантій професійної діяльності поліцейського офіцера громади є те, що обов'язок з реалізації значної їх частини може бути покладено саме на орган місцевого самоврядування, який здійснює розпорядження матеріальними ресурсами та комунальною власністю. В свою чергу ступеня їх реалізації може мати певний вплив на характер і якість здійснюваної професійної діяльності поліцейським офіцером.

Таким чином, елементи правового статусу поліцейського офіцера громади є складною теоретично-правовою категорією, дослідження яких сприяє формуванню повного та реального уявлення про повноваження, обов'язки та права даного суб'єкта, а також його роль в забезпеченні принципів законності та справедливості на території нашої держави.

2.2 Завдання, основні напрями діяльності та повноваження поліцейського офіцера громади

Для встановлення завдань, повноважень та основних напрямів діяльності потрібно спочатку визначити місце поліцейського офіцера громади у структурі Національної поліції України.

Інститут поліцейського офіцера громади за задумом керівництва Міністерства внутрішніх справ та Національної поліції України повинен повністю замінити службу дільничних інспекторів поліції, неодноразове реформування якої не призвело до істотних якісних результатів.

Слід зауважити, що ще за функціонування інституту міліції основним завданням дільничного інспектора було попередження правопорушень і основною функцією в діяльності даного суб'єкта, безумовно була превентивна. Дослідники новоутвореного інституту дільничних офіцерів поліції також відзначають його роль як основної ланки в системі зусиль держави та громадськості у попередженні кримінальних та адміністративних правопорушень.

Так, на думку Парханова Г. Р. метою превентивної діяльності дільничних офіцерів поліції є стимулювання всіх верств населення до правомірної поведінки, перешкоджання вступу їх в антигромадські відносини, припинення таких відносин, недопущення провокацій протиправних дій, створення правових та організаційних засад недопущення вчинення правопорушень, розроблення превентивних механізмів, правил щодо усунення наслідків негативних проявів тощо [53, с. 316].

Автори підручника «Адміністративна діяльність органів поліції України» також відстоюють позицію превентивної діяльності дільничних офіцерів поліції як домінуючої складової правоохоронної функції, реалізація якої здійснюється даним суб'єктом [2, с. 76-83].

Як вбачається з розділу VI Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України

від 28.07.2017 р. № 650 управління і координацію роботи дільничного офіцера поліції здійснює управління дільничних офіцерів поліції Департаменту превентивної діяльності Національної поліції України. В свою чергу останній входить до структури апарату Національної поліції згідно наказу Національної поліції України від 06.11.2015 р. № 1 [73].

Таким чином, можна зробити висновок, що служба поліцейських офіцерів громади, аналогічно як і дільничних інспекторів поліції, структурно повинна відноситись до складу підрозділів превентивної діяльності, а саме – Департаменту превентивної діяльності Національної поліції України. З урахуванням цього, завдання, основні напрями діяльності та повноваження поліцейського офіцера громади не будуть значно відрізнятись від тих, які нормативно закріплені для дільничного.

Зважаючи на зміст розділу II Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції можна стверджувати, що до завдань поліцейського офіцера громади слід віднести наступні складові.

1. Діяльність, що ґрунтується на принципі взаємодії з населенням на засадах партнерства та має на меті співпрацю з громадянами, громадськими організаціями, установами, підприємствами різних форм власності місцезнаходження яких зареєстровано на території об'єднаної територіальної громади. Питання взаємодії офіцера поліції з населенням більш повно буде розкрито у підрозділі 3.2. розділу 3 даної роботи, а тому ми не будемо наразі зупинятись на аналізі цього завдання. Щодо організації співпраці з юридичними особами, на нашу думку, вона повинна базуватись на: а) спілкуванні з їх керівними органами та посадовими особами з метою виявлення потенційних факторів, що впливають на стан законності і правопорядку серед їх працівників; б) наданні роз'яснень та пропозицій щодо вжиття певних охоронних заходів для збереження від протиправних посягань на їх майно чи майнові права; в) отриманні інформації щодо обставин вчинення адміністративних правопорушень в процесі зібрання адміністративних матеріалів.

2. Взаємодію з органами державної влади та місцевого самоврядування, населенням територіальної громади й утвореними відповідно до чинного законодавства громадськими формуваннями з охорони громадського порядку. Дане завдання має на меті в більшій мірі координацію поліцейським офіцером зусиль держави, суспільства та місцевої громади у боротьбі з правопорушеннями, що посягають на громадську безпеку в територіальних громадах. З цією метою поліцейський офіцер громади може проводити відкриті зустрічі з представниками органів місцевого самоврядування областей, районів, міст та сіл для налагодження ефективної співпраці між поліцією та органами місцевого самоврядування і населенням. Він також може надавати допомогу в організації діяльності щодо охорони правопорядку, брати участь у проведенні спільних нарад, під час яких розробляються та погоджуються заходи із забезпечення публічної безпеки і порядку на територіях обслуговування.

Крім того, невід'ємною складовою даного напрямку є інформування поліцейським вищевказаних суб'єктів про стан законності, боротьби із злочинністю, охорони громадського порядку та результати своєї діяльності на відповідній території. Вищевказаний обов'язок, зокрема, впливає з норми ч. 2 ст. 9 Закону України «Про Національну поліцію», за якою поліція забезпечує постійне інформування органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також громадськості про свою діяльність у сфері охорони та захисту прав і свобод людини, протидії злочинності, забезпечення публічної безпеки і порядку.

3. Виконання завдань, спрямованих на дотримання прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави на території сіл, селищ або місць, що сходять до складу об'єднаної територіальної громади. Вищевказане неможливо реалізувати у повній мірі без проведення поліцейським офіцером серед населення роз'яснювальної роботи для формування у членів територіальної громади правової культури, негативного ставлення до суспільно небезпечних явищ з метою підняття іміджу поліції та про способи захисту і самооборони від злочинних посягань.

4. Ужиття заходів для взяття на облік осіб, щодо яких здійснюється превентивна робота, підтримання в актуальному стані інформаційних підсистем Єдиної інформаційної системи МВС України. Практична реалізація даного завдання передбачає взаємодію поліцейського офіцера громади з органами соціального захисту населення місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, службами у справах дітей, благодійними, громадськими організаціями, представниками територіальних громад, спеціалізованими установами для осіб, які відбули покарання, здійснює роботу із запобігання вчиненню правопорушень, у тому числі стосовно осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах.

Дане завдання складає собою цілий блок організаційно-правових заходів, які здійснюються поліцейським офіцером громади постійно та становлять левову частку витрат його робочого часу. Зокрема, такий поліцейський здійснює превентивні заходи щодо осіб, схильних до вчинення правопорушень, та осіб, які перебувають на обліку в органах поліції, для попередження вчинення ними правопорушень із залученням до цієї роботи громадськості. Щодо даної категорії осіб, поліцейський офіцер громади зобов'язаний систематично контролювати їх поведінку, запобігати порушенням ними громадського порядку та прав інших громадян і припиняти їх, проводити розшук осіб, які уникають адміністративного нагляду. Вищевказане завдання безпосередньо закріплене в статті 7 Закону України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» від 01.12.1994 р. № 264/94-ВР [58].

5. Ужиття заходів щодо запобігання та протидії домашньому насильству. Дане завдання базується на нормах Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», який набрав чинності 07.01.2018 р. Статтею 10 даного Закону передбачено широкі повноваження органів Національної поліції України серед яких характерними для посади поліцейського офіцера громади є:

- 1) виявлення фактів домашнього насильства та своєчасне реагування на них;
- 2) прийом і розгляд заяв та повідомлень про вчинення домашнього насильства, вжиття заходів для його припинення та надання допомоги постраждалим особам;
- 3) інформування постраждалих осіб про їхні права, заходи і соціальні послуги, якими вони можуть скористатися;
- 4) винесення термінових заборонних приписів стосовно кривдників;
- 5) взяття на профілактичний облік кривдників та проведення з ними профілактичної роботи в порядку, визначеному законодавством;
- 6) здійснення контролю за виконанням кривдниками спеціальних заходів протидії домашньому насильству протягом строку їх дії;
- 7) вилучення зброї та боєприпасів у їх власників у разі вчинення ними домашнього насильства порядку [64].

Серед найбільш дієвих спеціальних заходів реалізації даного завдання, на нашу думку, слід віднести до повноважень офіцера поліції застосування термінового заборонного припису стосовно кривдника, який виноситься у разі існування безпосередньої загрози життю чи здоров'ю постраждалої особи з метою негайного припинення домашнього насильства, недопущення його продовження чи повторного вчинення. Порядок винесення такого припису затверджений наказом Міністерства внутрішніх справ України від 01.08.2018 р. № 654 [71], з яким поліцейський офіцер громади має бути детально ознайомлений, а його положення – знати досконало. Будь-які заборони чи обмеження особистих прав громадян як з боку такого офіцера поліції, так і з боку будь-якого службовця взагалі, повинні застосовуватись у суворій відповідності до чинного законодавства з дотриманням розумного балансу інтересів між правами постраждалої особи та обов'язками особи-кривдника.

6. Інформування чергової частини органу (підрозділу) поліції у разі отримання від населення відомостей про осіб, які мають наміри вчинити кримінальні правопорушення або їх учинили, розшукуваних злочинців, осіб, які

зникли безвісти. Для реалізації даного завдання поліцейський офіцер громади вживає всіх передбачених чинним законодавством заходів з метою виявлення кримінальних, адміністративних правопорушень, а також припиняє виявлені кримінальні та адміністративні правопорушення, шляхом застосування заходів реагування на правопорушення, поліцейських превентивних заходів та заходів примусу, визначених нормами Закону № 580-VIII, КУпАП та КПК України.

Як бачимо, перелік завдань поліцейського офіцера громади є досить широким і кожна з вищенаведених його складових покликана найбільш ефективно забезпечити законність і правопорядок на обслуговуваній даним працівником території. В той же час, з урахуванням специфіки регіону та проблем обслуговуваних територіальних громад завданні поліцейського можуть бути розширені, що повинно відбуватись внесенням відповідних змін до інструкції з організації діяльності поліцейських офіцерів громади або положення про дану категорію службовців, затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України.

Основні напрямки діяльності та повноваження поліцейського офіцера громади прямо пов'язані та витікають з його завдань, аналіз яких наведено вище, а тому для їх розкриття доцільно навести лише їх перелік.

Так, основними напрямками діяльності даного суб'єкта є:

- 1) здійснення профілактичної роботи, спрямованої на запобігання вчиненню кримінальних та інших правопорушень, виявлення причин та умов, що призводять до їх вчинення та ужиття у відповідних заходів для їх усунення;
- 2) вжиття заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення кримінального, адміністративного правопорушення, своєчасне реагування на такі заяви і повідомлення;
- 3) здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення, прийняття рішення про застосування адміністративних стягнень та забезпечення їх виконання;

4) вжиття всіх можливих заходів для надання невідкладної, зокрема домедичної і медичної, допомоги особам, які постраждали внаслідок кримінальних чи адміністративних правопорушень, нещасних випадків, особам, які опинилися в ситуації, небезпечній для їхнього життя чи здоров'я, а також особам, які постраждали від торгівлі людьми;

5) вжиття заходів для запобігання вчиненню насильства в сім'ї та його припинення;

6) здійснення контролю за дотриманням фізичними та юридичними особами спеціальних правил та порядку зберігання і використання зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони, боєприпасів, вибухових речовин і матеріалів, інших предметів, матеріалів та речовин, на які поширюється дозвільна система;

7) вжиття заходів для забезпечення публічної безпеки і порядку під час примусового виконання судових рішень і рішень інших органів;

8) здійсненні заходів, спрямованих на соціальну адаптацію осіб, які звільнилися з місць позбавлення волі.

З метою виконання вищевказаних обов'язків поліцейський офіцер громади налічений широкими повноваженнями та має право у випадках, передбачених Законом України «Про Національну поліцію»: вимагати від осіб пред'явлення документів, що посвідчують їх особу, та інших документів, опитувати осіб, застосовувати превентивні поліцейські заходи; затримувати підозрюваних у вчиненні кримінального або адміністративного правопорушення, доставляти таких осіб до поліцейської станції або органу (підрозділу) поліції; здійснювати провадження у справах про адміністративні правопорушення, приймати рішення про застосування адміністративних стягнень та забезпечувати їх виконання; в невідкладних випадках, передбачених ст. 38 Закону України «Про Національну поліцію» проникати до житла чи іншого володіння особи без вмотивованого рішення суду; здійснювати заходи з контролю за дотриманням обмежень, установлених для осіб, звільнених з місць позбавлення волі; здійснювати контроль за

дотриманням фізичними та юридичними особами порядку та правил зберігання і використання зброї, спеціальних засобів, вибухових речовин та матеріалів, боєприпасів, на які поширюється дозвільна система, а також безпосередньо оглядати місця їх зберігання з метою перевірки дотримання правил поводження з ними та правил використання; здійснювати в межах, визначених ст. 41 Закону України «Про Національну поліцію», поліцейське піклування; застосовувати поліцейські заходи примусу у випадках та порядку, визначених чинним законодавством; вживати заходів щодо встановлення особи дитини, місця її проживання, відомостей про батьків або осіб, які їх замінюють, інших родичів, місця їх проживання (перебування) у разі надходження повідомлення про дитину, яка залишилась без батьківського піклування, надавати допомогу компетентним органам щодо відібрання дитини у батьків та тимчасового її влаштування відповідно до чинного законодавства.

Вищевказаний перелік не є вичерпним, оскільки при виконання покладених на поліцейського офіцера громади обов'язків, він має право використовувати інші повноваження, визначені законодавством України для поліцейських.

2.3 Правові гарантії діяльності поліцейського офіцера громади

Об'єктом гарантій правового статусу поліцейських офіцерів громади виступають суспільні відносини, пов'язані із забезпеченням їх реалізації. Зміст гарантій є досить різноманітним, що обумовлено їх цільовою, інституціональною та функціональною спрямованістю.

Здійснюючи дисертаційне дослідження питання адміністративно-правового статусу працівника поліції Лемеш Д. Л. відносить гарантії до заходів забезпечення реалізації адміністративно-правового статусу працівника Національної поліції України. Їх правова природа, на його думку, полягає в тому, що лише за наявності певних правових, організаційних, фінансових,

матеріально-технічних та інших умов можливе повне, своєчасне та належне виконання поліцейським своїх повноважень. Система гарантій в адміністративно-правовому статусі працівника поліції, за позицією вченого, включає в себе вісім основних складових, а саме: 1) гарантії – умови; 2) організаційно-правові гарантії; 3) гарантії інформаційно-правового забезпечення; 4) гарантії забезпечення особистої безпеки поліцейського та безпеки членів його сім'ї; 5) гарантії правового захисту поліцейського; 6) гарантії соціального захисту поліцейського; 7) службово-трудова гарантії; 8) гарантії належного виконання поліцейським своїх посадових обов'язків та недопущення зловживання своїм службовим становищем [34, с. 11].

В той же час, на думку І. І. Сенчука розглядаючи гарантії діяльності поліцейського недопустимо обмежуватися тими засобами, які вказані в законі в якості гарантій. Свою позицію вчений обґрунтовує тим, що професійна діяльність поліцейського забезпечується одночасною дією великої кількості факторів об'єктивного та суб'єктивного характеру. Тому в якості гарантій діяльності поліцейського мають розглядатися всі ті засоби та/або діяльність інших суб'єктів, які сприяють або забезпечують діяльність поліцейського як службової одиниці в структурі органів Національної поліції. Їх коло не є обмеженим і не може пов'язуватися з діяльністю тільки органів поліції [81, с. 89].

Ми погоджуємось із думкою І. І. Сенчука, оскільки така позиція є цілком обґрунтованою та застосовною до інституту поліцейського офіцера громади. Пояснюється це тим, що одним із основних завдань об'єднаної територіальної громади є якраз створення належних матеріальних умов для служби та відпочинку поліцейських у відповідності до законодавства України, що декларується у вже підписаних меморандумах про співпрацю та партнерство. Таким чином, вектор співпраці між Головними управліннями національної поліції та об'єднаними територіальними громадами спрямований також і на реалізацію соціальних гарантій офіцера поліції, хоча конкретних обов'язків у

цьому напрямку для останнього суб'єкта чинний Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» не передбачає.

Перш за все проаналізуємо законодавче закріплення деяких гарантій діяльності поліцейського офіцера громади, які закріплені у ст. 62 Закон України «Про Національну поліцію».

Першою гарантією, яку передбачає частина перша вищевказаної статті є те, що поліцейський під час виконання покладених на поліцію повноважень є представником держави. Сутність даної гарантії розкрито у п. 4 розділу I Дисциплінарного статуту Національної поліції України, за яким поліцейський перебуває під захистом держави. Права поліцейського та порядок їх реалізації з урахуванням особливостей служби в поліції визначаються Конституцією та законами України [62].

Віднесення поліцейського до категорії державного службовця свідчить про те, що під час реалізації своїх прав чи обов'язків дана особа виконує волевиявлення держави з метою досягнення завдань, які складають зміст і спрямованість діяльності останньої. Оскільки за ст. 3 Конституції України утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави, а поліцейський є її представником, то можна говорити про те, що вищевказаний обов'язок є головним для будь-якого працівника поліції, який проходить публічну службу в даному органі виконавчої влади.

Поліцейський офіцер громади, за задумом керівництва Національної поліції повинен стати частиною громади, яку він обслуговує, а оцінку його роботи має здійснюватись на основі дослідження рівня задоволеності громадян та на підставі його звіту територіальній громаді. Однак, незважаючи на це, такий офіцер залишається функціонально і процесуально самостійним представником держави, користуючись її авторитетом та захистом.

Друга гарантія, визначена ч. 2 ст. 62 Закону № 580-VIII та складає, на думку деяких вчених правників та посадових осіб Національної поліції України, своєрідну «презумпцію правоти поліцейського», за якою законні вимоги поліцейського є обов'язковими для виконання всіма фізичними та

юридичними особами. Мається на увазі те, що при здійсненні своїх повноважень поліцейський діє завідомо законно і будь-якого апелювання щодо правомірності його дій від особи до якої вони застосовані, не повинні братись ним до уваги. В свою чергу, суб'єкт, що зазнає певні обмеження свої прав внаслідок правомірних вимог поліцейського, спочатку повинен їх беззаперечно виконати, а вже потім – оскаржити у передбаченому законом порядку.

В той же час, якщо детально проаналізувати змісту ч. 2 ст. 62 Закону № 580-VIII, то можна побачити, що обов'язковість дотримання вимог поліцейського настає за умови відповідності їх закону, а тому говорити про наявність у національному законодавстві презумпції правомірності всіх без винятку вимог працівника поліції не можна. Тим більше, помилковим було б закріплення її для поліцейського офіцера громади, першочерговим завданням якого на даному етапі є відновлення довіри громадян до інституту поліції.

Пов'язаним з встановленою у ч. 2 ст. 62 Закону України «Про Національну поліцію» гарантією є положення ч. 6 даної статті, за яким невиконання законних вимог поліцейського, будь-які інші протиправні дії стосовно поліцейського мають наслідком відповідальність відповідно до закону. Наслідком посягання особою на вищевказані гарантії поліцейської діяльності є передбачена законодавством адміністративна та кримінальна відповідальність винних у цьому осіб. Так, ст. 185 КУпАП передбачає певні санкції за злісну непокору законному розпорядженню або вимозі поліцейського, а ст. 185⁷ даного Кодексу протиправними визнає публічні заклики до невиконання його вимог [27]. До кримінальної ж відповідальності особу може бути притягнуто за опір (ст. 342 КК України) та втручання в діяльність (ст. 343 КК України) поліцейського офіцера [33].

Необхідною гарантією діяльності поліцейського офіцера громади є підпорядкування ним під час виконання покладених на нього обов'язків тільки своєму безпосередньому та прямому керівнику. Ніхто, крім безпосереднього і прямого керівника (за винятком випадків, прямо передбачених законом), не може надавати будь-які письмові чи усні вказівки, вимоги, доручення

поліцейському або іншим способом втручатися в законну діяльність поліцейського офіцера громади.

Дана гарантія є особливо важливою для поліцейського офіцера громади під час виконання ним своїх посадових обов'язків. Майже постійно перебуваючи на території селища або села, спілкуючись із представницькими органами територіальної громади, зокрема із старостою, якого офіцер поліції періодично вводить у курс справ, віднесених до його відання, у поліцейського може виникнути відчуття прямого підпорядкування останньому суб'єкту владних повноважень. У даної ж посадової особи місцевого самоврядування, яка представляє інтереси жителів села, селища у виконавчих органах сільської, селищної, міської ради також цілком імовірно може скластись враження, що обслуговуючий громаду офіцер поліції йому підзвітний та підконтрольний, зважаючи на часткове матеріально-технічне забезпечення його діяльності за рахунок бюджету об'єднаної територіальної громади, а також звітування ним про виконану роботу.

Для уникнення вищевказаної ситуації поліцейський офіцер громади повинен пам'ятати про те, що він є незалежною службовою особою, яка користується повноваженнями, передбаченими Законом України «Про національну поліцію», незалежно від посади, яку він займає, місцезнаходження і часу.

Не менш важливим механізмом забезпечення аналізованої нами гарантії є право поліцейського офіцера громади під час виконання службових обов'язків вимагати письмового оформлення обсягу посадових (функціональних) обов'язків за відповідною посадою (п. 2 ч. 6 ст. 1 Дисциплінарного статуту Національної поліції України). На нашу думку, поліцейські офіцери громади не повинні нехтувати наданим їм правом, оскільки в протилежному випадку існує загроза перевищення ними меж владних повноважень, або ж невиконання своїх прямих обов'язків через необізнаність про їх обсяг. Через відмову від використання такого права може повторитись ситуація, яка була з дільничними інспекторами міліції, працю яких свого часу не змогли належним чином

організувати через невизначене коло обов'язків. Замість забезпечення безпеки громадян на окремо визначеній території, дільничних часто залучали до виконання завдань, не характерних для його посади: охорони державних будівель, конвоювання затриманих до суду чи слідчих ізоляторів, охорони громадського порядку в містах обласного та районного значення під час масових заходів. Результатом була тривала відсутність представника правоохоронного органу на декількох відділених дільницях та незахищеність місцевої громади від адміністративних та кримінальних правопорушень.

На наш погляд, перелік функціональних повноважень поліцейських даної категорії доцільно було б закріпити в локальному правовому акті Національної поліції України, що внесе правову визначеність у діяльність поліцейського офіцера громади та дасть змогу детально ознайомитись з його посадовими обов'язками як громадськості, так і представникам об'єднаних територіальних громад.

Стаття 62 Закону № 580-VIII передбачає також ряд норм-гарантій, які стосуються правового захисту поліцейського, забезпечення безпеки його та членів його сім'ї.

Зокрема, частиною 7 вищевказаної статті встановлено, що правопорушення щодо поліцейського або особи, звільненої зі служби в поліції, її близьких родичів, вчинені у зв'язку з його попередньою службовою діяльністю, мають наслідком відповідальність відповідно до закону. Зокрема форми протиправної поведінки та можлива санкція передбачені ст. 345 КК України.

Частина 8 стаття 62 Закону № 580-VIII зазначає, що у разі затримання поліцейського за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення або обрання щодо нього тримання під вартою як запобіжного заходу його тримають у призначених для цього установах окремо від інших категорій осіб.

Дану норму звісно ж не можна кваліфікувати як таку, що слугує для ефективної реалізації поліцейським своїх повноважень. Однак, важливість цієї гарантії полягає у тому, щоб утвердити авторитет поліції як правоохоронної

інституції, надавши їй службовцям належний правовий захист навіть у тому випадку, коли останніми було порушено закон.

В цьому взаємозв'язку слід звернути увагу на важливу правову гарантію, передбачену у п. 7 Декларації про поліцію, що затверджена Резолюцією № 690 (1979) Парламентської асамблеї Ради Європи 8 травня 1979 року, за якою жодні кримінальні і дисциплінарні міри покарання не можуть бути застосовані до поліцейського, який відмовився виконувати незаконний наказ [14]. Чинним законодавством дана гарантія не передбачена, хоча у ст. 8 Закону України «Про Національну поліцію» встановлено заборону поліцейському виконувати злочинні чи явно незаконні розпорядження та накази. Однак, на нашу думку, вищевказану норму доцільно було б доповнити гарантією з п. 7 Декларації про поліцію, що сприяло б значному зменшенню порушень чинного законодавства з боку поліцейських офіцерів та слугувало б утвердженню закріпленого принципу законності.

Для забезпечення власної безпеки поліцейські, а також особи, звільнені зі служби в поліції мають право придбавати у власність пристрої для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, з метою їх використання виключно з підстав, визначених чинним законодавством.

До закріплених чинним законодавством гарантій соціального захисту поліцейського офіцера громади слід віднести право на своєчасне і в повному обсязі отримання грошового забезпечення та інших компенсаційних виплат відповідно до закону та інших нормативно-правових актів України; право безоплатного користування під час виконання поліцейських повноважень всіма видами громадського транспорту міського, приміського і місцевого сполучення (крім таксі), а також попутним транспортом.

Цікавим також є те, що у п. 3 ч. 2 ст. 38 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» законодавчо закріплено обов'язок виконавчих органів міських (за винятком міст районного значення) рад щодо вирішення спільно з відповідними органами Національної поліції питань щодо створення

належних умов для служби та відпочинку поліцейських. В той же час, на виконавчі органи сільських та селищних рад (які в переважній більшості і утворюють об'єднані територіальні громади), дане положення не поширюється.

На нашу думку, зважаючи на зміст посадових обов'язків поліцейського офіцера громади та його правовий статус, розглянутих вище правових гарантії діяльності, що закріплені законодавчо, не достатньо для якісного виконання покладених на дану службову особу завдань та досягнення максимальних результатів від впровадження досліджуваного нами інституту. З огляду на це, доцільно було б закріпити наступні гарантії поліцейському офіцеру, який проживає та працює на території громади:

1) поліцейський офіцер громади заслуговує на повагу, повну підтримку та співробітництво з боку членів суспільства, яким він надає поліцейські послуги, щодо підтримання правопорядку;

2) територіальна громада, поліцейські послуги якій надаються закріпленим за нею поліцейським офіцером, зобов'язана забезпечити дану службову особу житлом на території села, селища, міста (на праві користування чи власності), робочим приміщенням, обладнанням офісною технікою та засобами комунікацій, пристосованими для виконання поліцейським офіцером своїх службових завдань.

3) територіальна громада, поліцейські послуги якій надаються закріпленим за нею поліцейським офіцером, зобов'язана компенсувати понесені поліцейським офіцером громади, витрати на придбання паливно-мастильних матеріалів, канцелярського приладдя, пов'язаних з виконанням ним своїх посадових обов'язків;

4) письмові пропозиції поліцейського офіцера громади щодо вдосконалення заходів та матеріально-технічних засобів, які призначені або впливають на стан правопорядку, повинні бути розглянуті уповноваженими посадовими особами місцевого самоврядування, яким вони адресовані, у найкоротший термін з наданням письмової відповіді про результати їх розгляду;

5) посадові особи місцевого самоврядування зобов'язані надавати поліцейському офіцеру громади необхідну інформацію про специфіку регіону та проблеми територіальної громади з метою визначення ним причин та умов вчинення правопорушень на обслуговуваній ним території та планування службової діяльності.

б) посадові особи місцевого самоврядування повинні сприяти підвищенню рівня довіри населення до поліції та утвердження авторитету державної влади в особі поліцейського офіцера громади.

Крім того, з метою ефективної реалізації поліцейським офіцером громади соціальної гарантії у виді права на відпочинок вважаємо, що п. 3 ч. 2 ст. 38 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» слід доповнити нормою, за якою б на виконавчий комітет об'єднаної територіальної громади покладається обов'язок вирішення спільно з відповідними органами Національної поліції питань щодо створення належних умов для служби та відпочинку поліцейських офіцерів громади.

2.4 Юридична відповідальність поліцейського офіцера громади

Інститут юридичної відповідальності поліцейського офіцера громади не даремно є невід'ємним складовим елементом правового статусу такого службовця, оскільки неухильне дотримання, зміцнення державної, службової дисципліни і законності під час виконання посадових обов'язків є одним із найважливіших завдань працівників органів внутрішніх справ [56, с. 388].

Особливістю правопорушень, що вчинюються офіцером поліції, є наявність підвищеної небезпеки, оскільки при цьому безпосередньо зачіпаються інтереси держави, правопорядок, права та свободи громадян, а отже мають супроводжуватися підвищеною юридичною відповідальністю [1, с. 63-64].

Як зазначає А. М. Ключко, під юридичною відповідальністю суб'єктів кадрового забезпечення органів внутрішніх справ слід розуміти такий особливий правовий стан, що виникає з моменту приходу на службу працівників органів внутрішніх справ, безпосередньо направлений на забезпечення реалізації їхніх службово-трудова обов'язків, а також дотримання встановлених обмежень. Відповідальність, на думку вченого, є необхідною завершальною ланкою того регулятора відносин в управлінні, яким є право, оскільки інтегрує усі інші елементи правового статусу і встановлює існування відхилень в процесі їх реалізації [24, с. 326].

Поліцейський офіцер громади, як і будь-який працівник правоохоронного органу, може бути притягнутий до всіх видів юридичної відповідальності: адміністративної, дисциплінарної, кримінальної, цивільно-правової та матеріальної, що визначено у ч. 1 ст. 19 Закону України «Про Національну поліцію». Окремо даний Закон у ч. 2 ст. 28 наголошує на можливість притягнення поліцейського персонально до дисциплінарної, адміністративної та кримінальної відповідальності за вчинене ним діяння, що призвели до порушень прав і свобод людини, пов'язаних з обробкою інформації.

Під адміністративною відповідальністю поліцейського офіцера громади, на нашу думку, можна вважати застосування до даного працівника поліції адміністративних стягнень за порушення ним своїх службових обов'язків, що за своїм складом відносяться чинним законодавством до адміністративних правопорушень (проступків). Для практичної реалізації адміністративної відповідальності відносно такого поліцейського необхідна наявність наступних підстав:

1) правова, тобто наявність правових норм, що визначають протиправне діяння як проступок і встановлюють за його вчинення адміністративні стягнення;

2) фактична, тобто діяння конкретного працівника поліції адміністративні проступки, яке порушує законодавчі приписи та посягає на суспільні відносини, які охороняються адміністративно-правовим законодавством;

3) процесуальна, тобто наявність нормативно визначеної процедури притягнення правопорушника до відповідальності шляхом накладення одного із визначених законом альтернативних стягнень за конкретне адміністративне правопорушення.

Перші дві підстави адміністративної відповідальності зумовлюють її соціальну важливість. Для настання відповідальності необхідна наявність всіх трьох підстав і саме в такій послідовності. Насамперед, повинна бути норма, що встановлює обов'язок і санкцію за його невиконання. Потім може виникнути фактична підстава – протиправне діяння. За наявності норми і діяння, що її порушує, уповноважений суб'єкт у встановленому законом порядку повинен вирішити справу про адміністративне правопорушення.

Поліцейський офіцер громади, безумовно, є спеціальним суб'єктом адміністративного проступку і особливості притягнення його до даного виду юридичної відповідальності встановлені Кодексом України про адміністративні правопорушення.

Зокрема, частина 1 ст. 15 КУпАП України визначає, що поліцейські несуть відповідальність за адміністративні правопорушення за дисциплінарними статутами. За порушення правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху, санітарних норм, правил полювання, рибальства та охорони рибних запасів, митних правил, вчинення правопорушень, пов'язаних з корупцією, порушення тиші в громадських місцях, неправомірне використання державного майна, незаконне зберігання спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації, невжиття заходів щодо окремої ухвали суду, ухилення від виконання законних вимог прокурора, порушення законодавства про державну таємницю, порушення порядку обліку, зберігання і використання документів та інших матеріальних носіїв інформації, що містять службову інформацію, ці особи несуть адміністративну відповідальність на загальних підставах [27].

Як бачимо, вищевказана норма визначає перелік адміністративних проступків, за вчинення яких поліцейського офіцера громади може бути

притягнуто до адміністративної відповідальності за правилами вищевказаного Кодексу. Так, на загальних підставах поліцейський нестиме адміністративне стягнення особисто за статтями: 42, 85, 140, 172⁴–172⁹, 182, 184¹, 185⁶, 185⁸, 195⁵, 212² та 212⁵ КУпАП. У випадку порушення поліцейським офіцером громади митних правил та вчинення правопорушень, передбачених главою 68 Митного кодексу України, питання щодо адміністративної відповідальності регулюються вищевказаним Кодексом [41].

Особливістю адміністративної відповідальності для поліцейського офіцера громади, як і для працівників поліції в цілому, є те, що чинне законодавство забороняє застосовувати до даних суб'єктів адміністративні стягнення у виді громадських робіт, виправних робіт і адміністративного арешту. Така норма звісно ж є логічною та доцільною, оскільки застосування до поліцейського (який переважно більшість свого робочого часу перебуває на території віддаленого від обласного або районного центру села чи селища) вищевказаних видів стягнень могло б завдати істотної шкоди ефективності виконання ним своїх службових обов'язків та негативно вплинуло б на його здатність надавати якісні поліцейські послуги територіальній громаді.

Дисциплінарна відповідальність є найпоширенішим видом юридичної відповідальності, до якої найчастіше притягуються працівники поліції. Більшою мірою це пояснюється тим, що повноваження щодо накладення дисциплінарного стягнення має посадова особа в порядку підлеглості, зокрема безпосередній керівник поліцейського. Крім того, сам порядок накладення є більш спрощеним, ніж це має місце за нормами КУпАП. Звідси – детальна обізнаність уповноваженого суб'єкта щодо обставин дисциплінарного проступку та оперативність прийняття рішення.

Застосування дисциплінарної відповідальності здійснюється у формі дисциплінарного провадження, яке Медведенко Н. В. запропоновано визначати як регламентовану правовими нормами діяльність уповноважених на те посадових осіб органів поліції, спрямовану на встановлення підстав та вирішення питання щодо застосування передбачених законом заходів

дисциплінарного впливу до поліцейських, державних службовців та інших працівників органів Національної поліції України [39, с. 9-10].

Падалка О. А. до особливостей дисциплінарної відповідальності працівників поліції відносить наступні фактори:

- 1) регламентується спеціальним нормативно-правовим актом;
- 2) правові норми, за порушення яких поліцейський може бути притягнений до такої відповідальності, містяться як у законах, так і в інших нормативно-правових актах;
- 3) передбачає специфічні заходи дисциплінарного впливу, які відповідають характеру виконуваних функцій органами поліції;
- 4) відповідальність настає за порушення не тільки правових норм, а й морально-етичних правил поведінки службової та посадової особи поліції [50, с. 83].

Порядок накладення, строки та види дисциплінарних проступків та стягнень, які можуть бути застосовані до поліцейського офіцера громади, а також повноваження суб'єктів, що мають право застосовувати даний вид юридичної відповідальності, регламентовані у Дисциплінарному статуті Національної поліції України, затвердженому Законом України «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» від 15.03.2018 р. № 2337-VIII.

Підставою притягнення поліцейського офіцера громади до дисциплінарної відповідальності ст. 12 Дисциплінарного статуту визначає дисциплінарний проступок, яким визнається протиправна винна дія чи бездіяльність поліцейського, що полягає в порушенні ним службової дисципліни, невиконанні чи неналежному виконанні обов'язків поліцейського або виходить за їх межі, порушенні обмежень та заборон, визначених законодавством для поліцейських, а також у вчиненні дій, що підривають авторитет поліції. Окремо, ч. 5 ст. 5 даного Закону зазначає, що відповідальність, передбачену цим Статутом тягнуть за собою і виконання поліцейським злочинного або явно незаконного наказу, а також невиконання

правомірного наказу.

Результатом дисциплінарного провадження, порушеного за фактом вчинення офіцером поліції дисциплінарного проступку, після проведення службового розслідування є накладення на останнього дисциплінарного стягнення у виді: 1) зауваження; 2) догани; 3) суворої догани; 4) попередження про неповну службову відповідність; 5) пониження у спеціальному званні на один ступінь; 6) звільнення з посади; 7) звільнення із служби в поліції.

Вчинення поліцейськими суспільно небезпечного винного діяння, яке можна кваліфікувати як злочин, є основним та домінуючим фактором втрати довіри і поваги суспільства до інституту поліції. Жодна інша, навіть протиправна, дія чи бездіяльність посадової особи Національної поліції України не може зрівнятись з вчиненням кримінальним правопорушенням офіцера поліції при виконанні службових обов'язків за своєю руйнівною силою та негативними наслідками щодо авторитету правоохоронних органів та держави в цілому.

Єдиним нормативним актом, що встановлює види злочинів, спеціальним суб'єктом яких може бути працівник поліції, зокрема поліцейський офіцер громади, є Кримінальний кодекс України. Вищевказаний закон визначає два злочини, спеціальним суб'єктом в яких прямо вказаний працівник правоохоронного органу: перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу (ст. 365) та провокація підкупу (ч. 2 ст. 370). В той же час, поліцейський офіцер громади, маючи статус службової особи, може бути суб'єктом і інших злочинів у сфері службової діяльності, перелік складів яких міститься в Розділі XVII КК України.

Зокрема на поліцейського офіцера громади, як на особу, уповноважену на виконання функцій держави, поширюються норми Закону України «Про запобігання корупції», що вбачається з підпункту «з» пункту 1 частини першої статті 3 вищевказаного Закону [63]. Тому такого офіцера поліції може бути притягнуто до кримінальної відповідальності у випадку скоєння ним корупційних злочинів, таких як: декларування недостовірної інформації (ст.

366¹), прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368), незаконне збагачення (ст. 368²), зловживання впливом (ст. 369²) які передбачені нормами КК України.

Цивільно-правова відповідальність поліцейського офіцера громади є самостійним видом юридичної відповідальності яка, на нашу думку, полягає у позбавленні такої службової особи певних матеріальних благ внаслідок вчинення нею протиправного діяння, яким фізичній або юридичній особі заподіяно майнову шкоду.

Загальні засади відшкодування збитків закладені у статтях 22 та 23 ЦК України, які встановлюють право особи на відшкодування майнової та моральної шкоди. Спеціальну норму містить ч. 3 ст. 19 Закону України «Про Національну поліцію», згідно з якою держава відповідно до закону відшкодовує шкоду, завдану фізичній або юридичній особі рішеннями, дією чи бездіяльністю органу або підрозділу поліції, поліцейським під час здійснення ними своїх повноважень. Крім того, 03 жовтня 2019 року Верховна Рада України прийняла Закон № 160-IX «Про матеріальну відповідальність військовослужбовців та прирівняних до них осіб за шкоду, завдану державі», норми якого визначають підстави та порядок притягнення поряд з військовослужбовцями і поліцейських до матеріальної відповідальності за шкоду, завдану державному майну, а також грошовим коштам, під час виконання ними службових обов'язків (ст. 2 Закону) [74]. Даний Закон набрав чинності 31.10.2019 року тобто з дня, наступного за днем його опублікування.

Як вбачається з п. 4 ч. 1 ст. 1 вищевказаного Закону матеріальна відповідальність поліцейського полягає в обов'язку покрити повністю або частково лише пряму дійсну шкоду, що було завдано з його вини під час виконання службових обов'язків, а також додаткове стягнення в дохід держави як санкція за протиправні дії у разі застосування підвищеної матеріальної відповідальності. До шкоди не включаються доходи, які могли бути одержані за звичайних обставин, якщо таких збитків не було б завдано.

Особливості матеріальної відповідальності поліцейського офіцера громади залежать від характеру вчиненого ним правопорушення, внаслідок якого особі чи особам заподіяно збитки.

Зокрема, як вже вказано вище, за шкоду, що завдана працівником поліції відповідальність несе держава. Зауважимо, що обов'язок останньої відшкодувати заподіяні збитки поліцейським виникає лише у тому випадку, коли такий службовець під час скоєння правопорушення перебував на службі. У випадку ж вчинення поліцейським офіцером адміністративного чи кримінального правопорушення в неслужбовий час, відповідальність за завдану майнову чи немайнову шкоду покладається на нього особисто.

В той же час, відшкодувавши потерпілому (позивачу) заподіяні збитки, держава не позбавлена права зворотної вимоги до винної особи – свого працівника, через протиправну діяльність якого ці збитки виникли. Зокрема, відповідно до ч. 4 ст. 1191 ЦК України держава, відшкодувавши шкоду, завдану посадовою, службовою особою внаслідок незаконно прийнятих рішень, дій чи бездіяльності, має право зворотної вимоги до винної особи у розмірі виплаченого відшкодування (крім відшкодування виплат, пов'язаних із трудовими відносинами та відшкодуванням моральної шкоди).

Збитки, заподіяні незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю при здійсненні поліцейським офіцером громади своїх повноважень, відшкодовується державою незалежно від вини поліцейського. Даний висновок вбачається з положення ст. 1174 ЦК України, згідно якого шкода, завдана фізичній або юридичній особі незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю посадової або службової особи органу державної влади, відшкодовується державою незалежно від вини цієї особи.

Встановлення юридичної відповідальності за порушення поліцейським офіцером громади своїх службових обов'язків є необхідною передумовою забезпечення прав та обов'язків людини в процесі реалізації правового статусу даного службовця.

РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ОФІЦЕРА ГРОМАДИ

3.1 Управління та координація роботи поліцейських офіцерів громади в системі Національної поліції України

Управління в системі правоохоронних органів розглядається як комплекс необхідних засобів впливу на групу, суспільство або його окремі ланки з метою їх упорядкування, збереження якісної специфіки, вдосконалення і розвитку. Суб'єкт і об'єкт управління, їх окремі компоненти вступають у взаємостосунки з питань організації, всіх сторін життєдіяльності установи. Ці взаємостосунки утворюють таким чином систему управління [76, с. 10,13].

В наукових колах до відносин з управління, що існують в органах Національної поліції України, деякі правознавці застосовують термін «публічне адміністрування», яке розглядають як регламентовану законами та іншими нормативно-правовими актами системну організуючу, владно-розпорядчу діяльність певної групи органів, підрозділів, посадових осіб, коло яких встановлене чинним законодавством та іншими нормативно-правовими актами, спрямовану на впорядкування організаційної структури системи Національної поліції України, планування, підготовку, розробку та реалізацію управлінських рішень, організацію діяльності апарату управління, здійснення документального, інформаційного, кадрового, психологічного забезпечення діяльності органів та підрозділів Національної поліції з метою виконання покладених на них завдань [7, с. 65].

Функція координації за позицією К. Л. Бугайчука є складовою функції публічного адміністрування в органах Національної поліції та полягає у забезпеченні узгодженості дій усіх органів та підрозділів Національної поліції. Завдяки координації досягається злагодженість та єдність розробки та

виконання управлінських рішень, забезпечується погодження спільних заходів, здійснюється інформаційний обмін [8, с. 116].

Існує інше визначення координації – як процесу розподілу діяльності, приведення окремих елементів організації в таке сполучення, яке б дало змогу найбільш ефективно і оперативно досягти поставленої мети. Процес координації є дуже складним і характеризується багатогалузевою організаційною структурою, високим ступенем спеціалізації і розподілу обов'язків [89, с. 43].

Нікончук А., розкриваючи значення координації в системі публічної влади зазначає: «Очевидно, що будь-які адміністративні правовідносини будуть не повноцінними, а повноваження не реалізованими в разі відсутності належної постановки завдання і координації по його виконанню між суб'єктами їх здійснення...[43, с. 32]».

В підрозділі 2.2 розділу 2 даної роботи ми вже визначились із тим, що служба поліцейських офіцерів громади, аналогічно як і дільничних інспекторів поліції, структурно відноситься до складу підрозділів превентивної діяльності. Таким чином логічно було б припустити, що управління та координація роботи поліцейських офіцерів громади в системі Національної поліції України буде здійснюватись аналогічними суб'єктами публічного адміністрування, які виконують дані функції по відношенню до дільничного інспектора.

Слід зазначити, що серед нормативно-правової бази забезпечення організації діяльності підрозділів превентивної служби Національної поліції України на сьогодні взагалі відсутнє Положення про превентивну діяльність підрозділів Національної поліції України, яке б передбачало чітку інструкцію з організації діяльності превентивної служби Національної поліції, їх взаємодії з іншими державними та громадськими органами, завдання, функції та тактику дій щодо превентивної діяльності різних підрозділів Національної поліції України [91, с. 3].

Управління та координація роботи поліцейських офіцерів громади в системі Національної поліції України особливо не буде відрізнятись від

організації діяльності дільничних інспекторів поліції, хоча певні особливості в цій частині існують. Тому, перш за все проаналізуємо закріплені нормативно повноваження відповідних органів, на яких покладаються функції управління та координації щодо діяльності дільничного офіцера поліції.

Так, відповідно до розділу VI Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 28.07.2017 р. № 650 управління та координацію роботи дільничного офіцера поліції (скорочено – ДОП) у центральному органі управління поліцією здійснює управління дільничних офіцерів поліції Департаменту превентивної діяльності Національної поліції України [66]. Управління та координацію роботи ДОП у територіальному органі поліції здійснюють відділи (сектори) дільничних офіцерів поліції управлінь превентивної діяльності головних управлінь Національної поліції в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі. Управління та координацію роботи ДОП на рівні територіального (відокремленого) підрозділу поліції здійснює відповідний відділ, сектор превенції цього підрозділу.

З вищевказаного вбачається, що внутрішній нормативний акт МВС України передбачає для дільничного офіцера трирівневу структуру суб'єктів управління:

- 1) на рівні Національної поліції України;
- 2) на рівні Головного управління Національної поліції в конкретній області;
- 3) на рівні конкретного відділу поліції.

Функцію управління та координації в структурі центрального органу управління поліцією здійснює Департамент превентивної діяльності Національної поліції України, положення про який було затверджено наказом Національної поліції України від 27.11.2015 р. № 123.

Згідно вищевказаного Положення до повноважень Департаменту в частині управління та координації діяльності дільничного спектра поліції можна віднести:

1) здійснення, у межах компетенції, нормативно-методичного забезпечення та контролю за діяльністю підпорядкованих територіальних органів та підрозділів в АРК, областях, м. Києві та Севастополі, районах, містах, районах у містах, які в межах компетенції реалізують державну політику з питань підтримання публічної безпеки й порядку, забезпечення безпеки дорожнього руху, охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства й держави, протидії злочинності, організації роботи дозвільної системи, запобігання та припинення насильства в сім'ї, превентивної та профілактичної діяльності;

2) взаємодію, у межах компетенції, зі структурними підрозділами Національної поліції з питань підтримання публічної безпеки й порядку, забезпечення безпеки дорожнього руху, охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства й держави, протидії злочинності, організації роботи дозвільної системи, запобігання та припинення насильства в сім'ї, превентивної та профілактичної діяльності;

3) забезпечення організації адміністративно-правозастосовної діяльності підпорядкованих підрозділів, дотримання ними обліково-реєстраційної дисципліни [17, с. 191-192].

Вищевказані повноваження можна віднести до організаційної функції діяльності, завдяки яким поліцейському офіцеру громади створюються умови для якісної та ефективно реалізації ним своїх повноважень.

В той же час пункти 15 та 16 Положення встановлюють для Департаменту превентивної діяльності Національної поліції України контрольно-дисциплінарні повноваження, а саме: 1) за результатами інспектувань та перевірок Головних управлінь національної поліції порушувати клопотання щодо усуненні недоліків у роботі, проведення службових розслідувань та притягнення до відповідальності винних осіб згідно із законодавством України; 2) надсилати керівництву територіальних (у тому числі міжрегіональних) органів поліції матеріали за результатами перевірок органів (підрозділів) поліції для вжиття заходів реагування [65].

Формою здійснення управління діяльністю поліцейського офіцера громади є прийняття управлінських рішень суб'єктом управління (Департаментом превентивної діяльності Національної поліції України) та доведення їх змісту до підконтрольного суб'єкта – об'єкта управління, яким у даному випадку є Головне управління Національної поліції в певній області. Від якості таких рішень залежить хід управлінського процесу та досягнення його остаточних результатів. З огляду на це управлінські рішення, на нашу думку, обов'язково повинні відповідати наступним вимогам:

- бути обґрунтованими та адекватними відповідно до конкретної ситуації, що склалася, бажаних результатів та фактичних можливостей до їх досягнення у об'єкта управління;

- відповідати вимогам чинного законодавства та нормативно-правових актів, виданих Національною поліцією України, Міністерством внутрішніх справ України та їх територіальними органами (положенням, наказам, інструкціям);

- прийматись оперативно і своєчасно, без затримок та бюрократичної тяганини;

- встановлювати конкретні форми поведінки для поліцейського офіцера громади, бути чітко зрозумілим з виключенням неоднозначного, двоякого їх тлумачення;

- бути лаконічним, послідовним та не входити в суперечність з раніше прийнятими управлінськими рішеннями.

Для управління та координації діяльності дільничного офіцера поліції у територіальному органі поліції в Головних управліннях Національної поліції створюються відділи (сектори) дільничних офіцерів поліції управлінь превентивної діяльності, які очолює начальник. Основні засади і методи управління та координації закріплені в положеннях про такий відділ чи сектор, яке затверджується начальниками цих управлінь.

Оскільки поліцейські офіцери громади здійснюють свою діяльність в об'єднаних територіальних громадах, що створені на території конкретної

області, на нашу думку, з метою координації їх роботи доцільним є утворення в структурі управлінь превентивної діяльності Головних управлінь Національної поліції в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі відповідних відділів забезпечення діяльності поліцейських офіцерів громади. Завданнями вищевказаного підрозділу поліції мають бути:

- забезпечення контролю за організацією роботи поліцейських офіцерів громади їх безпосередніми керівниками, надання їм організаційної та методичної допомоги в організації превентивної роботи;
- взаємодія з органами місцевого самоврядування в частині діяльності поліцейського офіцера громади на території обслуговування, отримання від них необхідної інформації про стан правопорядку в селах, селищах та містах;
- розробка і впровадження на практиці заходів щодо утворення дисципліни та законності серед поліцейських офіцерів громади, сприяння у створенні належних умов для їх роботи;
- вжиття відповідних заходів з метою підвищення ефективності превентивної діяльності поліцейських офіцерів громади;
- надання допомоги щодо прогнозування та планування превентивної діяльності поліцейських офіцерів громади та здійснення контролю;
- аналіз стану правопорядку в об'єднаних територіальних громадах, що обслуговуються поліцейськими офіцерами, надання пропозицій органам місцевого самоврядування щодо усунення причин та умов, які сприяють вчиненню кримінальних чи адміністративних правопорушень;
- сприяння впровадженню нових технологій, методів та способів превентивної діяльності в роботу поліцейського офіцера громади;
- здійснення контрольних періодичних перевірок діяльності поліцейського офіцера громади.

Безпосередню організацію діяльності та контроль за виконанням своїх посадових обов'язків поліцейським офіцером громади, на наш погляд, доцільно було б покласти на заступника начальника територіального органу (підрозділу) поліції, який відповідно до розподілу функціональних обов'язків координував

би діяльність поліцейського та начальника відділу (сектору) превенції територіального органу (підрозділу) поліції.

До управлінський повноважень безпосереднього керівника поліцейського офіцера громади слід віднести видання наказу, відповідно до якого за конкретним службовцем було б закріплено конкретну поліцейську дільницю та межі її території, що обслуговується поліцейським. Крім того, керівник територіального органу поліції повинен співпрацювати із представниками територіальних громад у формі обміну інформацією, зокрема повідомити керівництво органів місцевого самоврядування про призначення поліцейського офіцера громади на конкретну поліцейську станцію та коло його функціональних обов'язків.

У випадку приєднання до вже існуючої територіальної громади нового суб'єкта (села чи селища), територія дільниці, що обслуговується поліцейським офіцером громади, змінюється наказом керівника територіального органу поліції. Слід зазначити, що діючий норматив щодо обслуговування поліцейської дільниці передбачає наявність одного дільничного на 6 тис. осіб у сільській місцевості та 7 тис. осіб – у містах. Тому, у випадку збільшення території об'єднаної територіальної громади за рахунок нових адміністративних одиниць, керівник відділу поліції повинен додатково призначити необхідну кількість поліцейських офіцерів.

Важливим та необхідним організаційним засобом в діяльності поліцейського офіцера громади є фіксування інформації про підконтрольну йому поліцейську дільницю, за допомогою чого останній може як планувати свою повсякденну роботу, так і звітувати про неї безпосередньому керівнику, який здійснює управлінські та координаційні функції.

Ми вважаємо, що в діяльності поліцейського офіцера громади необхідне відновлення практики документообігу (ведення поліцейським Паспорта на адміністративну дільницю), яка була передбачена скасованим нині Положенням про службу дільничних інспекторів міліції в системі Міністерства внутрішніх справ України, затвердженим наказом Міністерства внутрішніх справ України

від 11.11.2010 р. № 550 [70]. В той же час це має відбуватись з урахуванням реалій сьогодення. Зокрема даний паспорт доцільно вести в електронній формі з наданням відділеного (он-лайн) доступу до його даних для відділу забезпечення діяльності поліцейських офіцерів громади та безпосереднього керівника офіцера поліції. Це дасть змогу більш якісно і повно реалізовувати вищевказаним суб'єктам свої управлінські та координаційні функції по відношенню до даного службовця.

3.2 Правові засади взаємодії поліцейського офіцера громади з населенням

Впровадження в правову систему інституту поліцейського офіцера громади автоматично породжує нову проблему взаємовідносин населення територіальної громади з даним суб'єктом владних повноважень. Дане питання безумовно належить до числа актуальних, бо від його успішного вирішення великою мірою залежить ефективне забезпечення стабільного правопорядку, охорони прав і свобод громадян, результативна профілактична робота як у суспільному середовищі, так і працівників правоохоронних органів. Науковий підхід до аналізу проблем партнерських взаємин вимагає неупередженого вивчення досвіду сучасних розвинутих країн світу та Європи. Адже максимальне використання позитивних форм і методів партнерських зв'язків населення і офіцера поліції, який його обслуговує, можна з повною підставою вважати важливим підґрунтям для подолання негативних протиправних явищ у суспільстві.

Вивчення проблем взаємовідносин інституту поліції і населення повинно базуватися на дотриманні загальнонаукових методів пізнання об'єктивності і всебічності, зв'язку науки з практикою.

В питанні аналізу взаємодії поліцейського офіцера громади з населенням важливу роль відіграє вивчення громадської думки, яка є ефективною формою

висвітлення і подальшого аналітичного осмислення всіх негативних тенденцій у діяльності даного представника правоохоронного органу. Оскільки досліджуваний нами інститут було впроваджено відносно недавно, масштабних соціологічних досліджень роботи таких працівників на сьогодні поки що немає. В той же час, громадські організації періодично проводять вивчення суспільної думки щодо різних аспектів діяльності поліції в цілому, вивчення яких може дати певне уявлення про реальний стан речей у сфері порушеної в цій главі проблеми.

Зокрема, протягом листопада–грудня 2018 року Харківським інститутом соціальних досліджень (ХІСД) за спільним проектом з Харківською правозахисною групою (ХПГ) «Боротьба проти катувань, поганого поводження та безкарності в Україні» за підтримки Європейського Союзу було проведено соціологічне опитування 19 500 респондентів у Києві, всіх областях України, районах Харківської та Львівської областей відповідно до спеціально розрахованої вибірки. Дослідження здійснювалось методом особистого (face-to-face) інтерв'ю, а його результати були опубліковані на початку 2019 року.

Так, на запитання про причини контактування з поліцією протягом останніх 12 місяців 75,5 відсотків опитаних відповіли, що жодних подібних контактів у них не було взагалі. Другою найбільш частою причиною спілкування з поліцією 5,4% респондентів назвали ту обставину, що їх родичі або знайомі стали жертвою злочину. Частка опитаних, які звернулись до працівника поліції, виявивши власне бажання надати йому допомогу або надати інформацію, склала всього лише 0,5% [25, с. 21].

Відносно результатів опитування думки респондентів, щодо найбільших недоліків у роботі поліції 26,4 % опитаних такою причиною назвали слабкий зв'язок із населенням. При цьому 11,8% опитаних осіб до негативних чинників віднесли також закритість, тобто відсутність інформації, гласності в роботі [25, с. 28].

Щодо джерел, з яких респонденти переважно отримували інформацію про діяльність поліції (респонденти мали можливість обрати декілька варіантів

відповідей) першу трійку складають новини по телебаченню (69,6%), історії з життя знайомих, друзів, родичів (51,4%) та новини в Інтернеті (41,3%). Найменший відсоток опитаних отримували дані про роботу вищевказаного органу з офіційної інформації, наданої органами правопорядку (наприклад, звітів) – 3,9%, з особистого досвіду роботи в правоохоронних органах або досвіду спілкування з працівниками поліції під час їхньої роботи – 4,9% та з неформального спілкування з працівниками поліції, їхніх розповідей про свою роботу – 6,8% [25, с. 29].

Як бачимо, на думку значної частини опитаних респондентів, взаємодія поліції з населенням є досить важливим та бажаним для суспільства напрямком у діяльності даного правоохоронного органу і поки що його практична реалізація знаходиться на низькому рівні.

В цьому контексті слушною є позиція О. В. Ряшко, яка в результаті дисертаційного дослідження питання партнерських відносин міліції з населенням та їх ролі у зміцненні законності та профілактики правопорушень, дійшла висновку про те, що тісна співпраці міліції і населення є важливим чинником морально-психологічного впливу, формування в особового складу відповідальності за забезпечення законності і дисципліни, сприяє формуванню у суспільстві високої правової культури і свідомості, боротьби з рецидивами правового нігілізму [79, с. 14-15].

На нашу думку, які б найрішучіші заходи не вживалися поліцейським офіцером громади у забезпеченні правопорядку і законності на довіреній йому території, вони не зможуть дати очікуваного ефекту до того часу, поки такі працівники поліції не отримає широкої підтримки з боку членів територіальної громади, які в свою чергу є осередком українського народу – головного носія суверенітету і єдиного джерела влади в нашій державі.

Національна поліція України на сьогодні перебуває в пошуках найбільш ефективних методів і шляхів співпраці з населенням. Так, стаття 11 Закону України № 580-VIII взаємодію з населенням на засадах партнерства віднесено до основоположних принципів діяльності поліції. Він передбачає, що діяльність

поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб. При цьому рівень довіри населення до поліції законодавцем визнано основним критерієм оцінки ефективності діяльності органів і підрозділів поліції.

Новелою для національної правової системи, як форми взаємодії поліції з населенням, є інститут спільних проєктів з громадськістю, регламентований ст. 89 вищевказаного Закону. Його суть полягає в тому, що поліція взаємодіє з громадськістю шляхом підготовки та виконання спільних проєктів, програм та заходів для задоволення потреб населення та покращення ефективності виконання поліцією покладених на неї завдань. Співпраця між поліцією та громадськістю спрямована на виявлення та усунення проблем, пов'язаних із здійсненням поліцейської діяльності, і сприяння застосуванню сучасних методів для підвищення результативності та ефективності здійснення такої діяльності.

На нашу думку, реалізація вищевказаних положень може мати непоганий ефект завдяки інституту поліцейського офіцера громади, оскільки саме він зобов'язаний в процесі своєї діяльності виявляти та реагувати на нагальні проблеми членів територіальної громади, які стосуються правоохоронної діяльності, активно співпрацювати з місцевим населенням та посадовими особами органів місцевого самоврядування. На останніх в свою чергу норма пп. 2 п. «а» ч. 1 ст. 38 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» покладає обов'язок сприяти діяльності Національної поліції, представником якої в конкретних адміністративно-територіальних одиницях є поліцейський офіцер громади.

З вищевказаного аналізу правової бази, яка регулює взаємодію поліції та громадськості, ми можемо зробити висновок що, для забезпечення взаємодії, співпраці та побудови партнерських відносин якісна нормативно-правова база існує. Однак, на скільки вона буде впроваджена в життя в рамках інституту поліцейського офіцера громади, залежить від бажання суб'єктів будувати свої

відносини саме в цьому векторі діяльності. Необхідно щоб громадяни та поліцейський офіцер чітко усвідомлювали можливість досягнення позитивних наслідків такої співпраці, до яких можна віднести:

- 1) поєднання інтересів всіх сторін у протидії злочинності та адміністративним правопорушенням;
- 2) утвердження в суспільстві думки про те, що боротьба з кримінальними та адміністративним правопорушенням – це справа територіальної громади також, а не лише поліцейського офіцера громади;
- 3) підвищення рівня правової культури й правової свідомості місцевого населення;
- 4) ліквідація стереотипу, що поліція – це орган, який лише притягує до відповідальності, а не забезпечує правового порядку.

Для налагодження продуктивної співпраці населення й поліцейського офіцера громади необхідне активне залучення громадськості в справу боротьби зі кримінальними та адміністративними і правопорушеннями, що повинне йти по шляху неухильного підвищення активності місцевого населення.

Участь членів певної територіальної громади у забезпеченні правового порядку на своїх території її проживання виявляється не тільки у формі відповідної реакції на правопорушення шляхом застосування заходів громадського впливу і виховання, але і за допомогою участі в діяльності поліцейського офіцера громади. Це, в свою чергу, обумовлює необхідність соціального планування превентивних заходів спільно з поліцейським офіцером громади.

Як показали результати вже згадуваного нами вище соціологічного опитування, готовність громадян допомагати працівникам поліції тим чи іншим способом у числовому виразі має наступні результати. Активно співпрацювати з поліцією у будь-якій ситуації висловили свою згоду 36,3% осіб. 13,9% опитаних громадян згодні на надання допомоги правоохоронцям лише у тому випадку, якщо ситуація стосується їхніх особистих інтересів. Варіант «допоможу, але тільки якщо це не зашкодить моїм інтересам та інтересам моїх

близьких людей» обрали 27,8% респондентів. Сумська область, до речі, входить до сімки лідируючих областей, мешканці яких висловили безумовну згоду допомагати поліції у будь-якій ситуації, з показником 42,4%. При цьому категоричною відмовою у будь-якій співпраці відповіли 5,8% опитаних мешканців нашої області [25, с. 27].

Таким чином, одним із основних завдань поліцейського офіцера громади є налагодження довірливих відносин з її членами. Реалізація даного завдання можлива через пропагування серед мешканців селища, села, міста активної роботи в органах самоорганізації населення, які в свою чергу на підставі п. 10 ч. 1 ст. 14 Закону України «Про органи самоорганізації населення» [76].

Обов'язковою передумовою в цьому взаємозв'язку є підвищення професійних та комунікативних навиків поліцейського офіцера громади, а також суворе дотримання ним приписів чинного законодавства не лише під час виконання службових обов'язків, а й у повсякденному житті як члена територіальної громади, споживача певних послуг, учасника інших цивільних правовідносин тощо. Як справедливо зазначає в цій частині О. М. Балинська, Закон на перший план виводить комунікативну компетентність поліцейського, оскільки повсякденна діяльність поліції протікає на очах у населення, і авторитет та довіра багато в чому залежить від поведінки її співробітників при спілкуванні з людьми [4, с. 8].

Перспективним напрямком у векторі взаємодії поліцейського офіцера громади з населенням є просвітницька діяльність щодо основ законності та правопорядку, яка має здійснюватись в загальноосвітніх школах та інших навчальних закладах, розташованих на території територіальної громади. В цій частині Ю. Р. Сурмяк та Л. Г. Кудрик відзначають, що важлива роль у профілактиці правопорушень, а й відповідно у правовій просвіті, відводиться дільничному офіцеру поліції, який структурно відноситься до сектору превенції патрульної поліції (відділ дільничних офіцерів поліції районного відділу Національної поліції) [87, с. 76-77].

В цьому зв'язку, на нашу думку, доцільно звернути увагу на досвід

іноземних країн щодо налагодження взаємодії між поліцією та громадськістю, зокрема молоддю та школярами з метою формування в них правосвідомості, навиків правової культури, зокрема негативного ставлення до суспільно-небезпечних діянь на ранніх етапах психофізіологічного розвитку молодого покоління як особистостей.

Так, Департамент поліції міста Гопкінс (Міннесота, США), пропонує наступні форми взаємодії під девізом: «Креатив, який працює!». З метою протидії булінгу патрульні поліцейські проводять один день на тиждень у школі, граючи у футбол та інші командні ігри зі школярами. Таким чином, охоплюються всі школи території обслуговування. Крім того, спільні заходи із молоддю в рамках програми «Копи і діти», полягають у демонстрації презентаційних матеріалів, роботі «Дитячої поліцейської академії», спільній рибалці, шкільному патрулі безпеки (для початкової школи) [36, с. 15].

В США з метою профілактики девіантної поведінки (в тому числі, і агресивних проявів) неповнолітніх також впроваджено соціальну програму, за якою діють спеціальні поліцейські атлетичні клуби, які заохочують підлітків до корисних справ, в результаті чого зміцнюються сімейні взаємовідносини [11, с. 33].

Заслуговує на увагу програма правового виховання, розроблена поліцією штату Флорида і введена в більшості державних і приватних шкіл. Програма, призначена для учнів 7-8 класів, її завданням є знайомство неповнолітніх з існуючою в суспільстві системою цінностей, основами кримінального права і обов'язками громадянина, а також формування уявлення про те, що чекає на порушників правопорядку [92, с. 260].

Досить цікавою, значущою і певною мірою інноваційною із кримінологічної точки зору є програма лондонської поліції «Руки геть» (Hands-Off). Вона полягає в тому, що у деяких британських школах в межах учбової програми 13–14-літнім підліткам роз'яснюються можливості використання ДНК для запобігання злочинності, до якої відноситься один з найпоширеніших її прояв – крадіжка зі зломом. На лабораторних заняттях вчителі рекомендують

учням самостійно отримувати власну ДНК та ДНК членів своєї родини, перемішувати її із клеєм та маркувати предмети майна у власному будинку. За висновками спеціалістів, ця програма має важливе антикриміногенне значення, оскільки зменшує віктимність її учасників (звичайних представників місцевої громади), підвищує вірогідність знаходження промаркованого майна за умови його викрадення, а також зменшує можливість учинення вказаних злочинів з боку самих підлітків, які беруть участь в таких експериментах [29, с. 99].

Як бачимо, в зарубіжних країнах значне місце в роботі поліції відводиться взаємодії поліцейського офіцера не лише з дорослим населенням, але і наймолодшими його членами, що в свою чергу приносить відчутні результати у виді зменшення підліткової злочинності та утримання даної категорії осіб від вчинення адміністративних правопорушень.

Підсумовуючи вищезазначене слід додати, що ефективна взаємодія поліцейського офіцера громади з населенням ніколи не дасть своїх позитивних результатів без забезпечення законності в діяльності інших органів юстиції та судової системи нашої держави. Непрофесійність та корупція в судовій гілці влади можуть звести нанівець всі зусилля такого працівника поліції, яких він доклав разом з членами територіальної громади для відновлення справедливості, відшкодування спричинених збитків та покарання правопорушників. З огляду на це, поряд з впровадженням досліджуваного нами інституту держава повинна продовжувати процес втілення в життя судово-правової реформи та підвищення рівня довіри населення до всіх гілок влади.

3.3 Матеріально-технічне забезпечення діяльності поліцейського офіцера громади

Зростання рівня злочинності та ускладнення криміногенної ситуації в суспільстві змусило більшість країн світу приділити більшу увагу матеріально-технічному забезпеченню здійснення поліцією превентивних функцій. В

Україні особливої гостроти ця проблема набула в умовах радикальних перетворень, що відбуваються нині в суспільно-політичному устрої нашої держави.

Виконання службових повноважень сучасним поліцейським неможливе без його належного матеріального забезпечення сучасними пристроями, механізмами та електронно-технічним обладнанням, яке дозволяло б ефективно протистояти порушникам закону, швидко та оперативно реагуючи на вчинювані ними антисуспільні діяння.

В цьому взаємозв'язку слід навести положення п. 27 додатку до Рекомендація Rec (2001) 10 Комітету Міністрів державам-учасницям Ради Європи «Про Європейський кодекс поліцейської етики» (ухвалена Комітетом міністрів 19 вересня 2001 на 765-му засіданні заступників міністрів) згідно якого поліцейська організація, яка має за мету виконання своїх завдань при підтримці населення, повинна стежити за тим, щоб підготовка її персоналу здійснювалася максимально наближено до соціальних реалій. Це має включати як матеріальні умови (місце та обладнання), так і інтелектуальний внесок у тренінги [77, с. 39].

Поліцейський офіцер громади обслуговує перш за все мешканців конкретної адміністративно-територіальної одиниці, а місцем його дислокації є поліцейська станція, що створюється за рішенням органу місцевого самоврядування та частково утримується за рахунок місцевого бюджету. Однак, незважаючи на це, основний обов'язок дбати про суттєве підвищення соціального статусу тих, хто стоїть на сторожі її інтересів, захищає закон з реальною небезпекою для власного життя і здоров'я та створення належних умов праці для дійсно конкурентоспроможного співробітника поліції покладається саме на державу.

Матеріально-технічне забезпечення взагалі є складним соціально-економічним процесом: при ринковій формі господарювання підприємства-виробники стають вільними у здійсненні господарської діяльності,

функціонуючи за принципами самоокупності, самофінансування, вільного підприємництва та конкуренції [21, с. 225].

І. В. Паламарчук, досліджуючи питання матеріального забезпечення діяльності поліції, пропонує застосовувати до майна, що використовується вищевказаним органом термін «публічне», яке, на думку вченого, відноситься до категорії засобів здійснення повноважень поліції та поділяється на наступні групи: спеціальні засоби, рухоме та нерухоме майно, публічні грошові кошти [52, с. 9].

На нашу думку, матеріальні ресурси забезпечення діяльності поліції доцільно класифікувати за характером його цільового призначення на загальне, спеціальне та військове. Зважаючи на вищевказане, матеріально-технічне забезпечення діяльності поліцейського офіцера громади, на наш погляд, можна охарактеризувати як систему товарно-грошових і господарських відносин, які виникають між Національною поліцією України і її підрозділами, з одного боку, й органами державної влади, підприємствами, установами, організаціями, – з другого, в процесі централізованого постачання матеріальних і технічних ресурсів як загального (транспортні засоби, паливо, обладнання, комп'ютерна та офісна техніка, засоби зв'язку), спеціального (поліцейські нагрудні камери, відеореєстратори, спеціальні засоби, спецодяг) та військового (зброя та боєприпаси, засоби індивідуального захисту) призначення.

В дану систему, на нашу думку, також входить грошове забезпечення, державне обов'язкове особистого страхування, пенсійне, медичне, санаторно-курортне забезпечення, пільги та компенсації, а також вирішення житлово-побутових питань такого працівника поліції.

Правову регламентацію матеріально-технічного забезпечення діяльності поліцейського офіцера громади здійснюють як норми Закону України «Про Національну поліцію», так і приписи підзаконних актів Кабінету Міністрів України. Стандартизацію та типізацію спеціальних засобів і обладнання, яким забезпечується поліція, а також встановлення вимог до займаних нею

адміністративних приміщень, здійснюється відомчими атами Міністерства внутрішніх справ України.

Відповідно до ч. 1 ст. 105 Закону № 580-VIII фінансування і матеріально-технічне забезпечення поліції здійснюються за рахунок коштів Державного бюджету України, а також інших джерел, не заборонених законом.

До додаткових джерел функціонування поліції частина 6 даної статті відносить кошти, транспорт та інші матеріально-технічні засоби, необхідні для виконання повноважень поліції, які можуть виділяти органам та підрозділам поліції комунальні та приватні підприємства.

Чинне українське законодавство додатково для поліції визначає два легальні джерела фінансування.

По-перше, згідно п. 20 ч. 1 ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію» поліція здійснює на договірних засадах охорону фізичних осіб та об'єктів права приватної і комунальної власності. Дані послуги є оплатними, а їх вартість визначається за погодженням сторін (як правило, шляхом підписання протоколу узгодження договірної ціни). Ціна договору про надання послуг з охорони розраховується відповідно до Методики визначення розмірів цін на послуги з охорони об'єктів, що підлягають обов'язковій охороні підрозділами Державної служби охорони при Міністерстві внутрішніх справ України, затвердженої спільним наказом Міністерства внутрішніх справ України та Міністерства економіки України від 02.03.2001 р. № 171/51 [68].

По-друге, постановою Кабінету Міністрів України від 26.10.2011 р. № 1098 затверджено Порядок надання підрозділами Міністерства внутрішніх справ, Національної поліції та Державної міграційної служби платних послуг, за п. 1 Порядку можуть надаватись фізичним і юридичним особам [16]. Однак, за п. 8 даного нормативного акту плата за надання послуг підрозділами Національної поліції не справляється, крім вартості продукції, яка використовується під час надання послуги.

Таким чином, основним джерелом матеріально-технічного забезпечення діяльності поліцейського офіцера громади залишається Державний бюджет України.

Як вже зазначалось у першому розділі даної роботи, реалізація проекту «Поліцейський офіцер громади» стала можливою перш за все завдяки збільшених фінансових можливостей об'єднаних територіальних громад та наявності відповідної нормативно-правової бази. Зокрема згідно ч. 5 ст. 105 Закону № 580-VIII виконавчі комітети сільських, селищних, міських рад надають безоплатно органам і підрозділам поліції службові приміщення, обладнані меблями і засобами зв'язку, транспорт та інші матеріально-технічні засоби.

Отже, зацікавлена у якісних поліцейських послугах спільнота повинна створити за рахунок власних майнових ресурсів матеріально-технічний базис діяльності офіцера поліції, який полягає у наявності нерухомого майна (нежилого приміщення), як місця постійної дислокації поліцейської станції, а також необоротних активів у виді оргтехніки, необхідних офісних меблів та засобів для комунікації. В свою чергу рештою спецзасобів та майна, яке необхідне для виконання таким офіцером поліції своїх службових обов'язків повинна забезпечити держава.

Закон № 580-VIII передбачає певні обов'язкові вимоги щодо матеріально-технічного забезпечення поліцейських.

Зокрема, згідно ч. 1 ст. 20 вищевказаного закону всі поліцейські мають єдиний однострій (загальна назва затверджених у встановленому порядку предметів одягу, головних уборів, взуття, білизни, спорядження та знаків розрізнення, які мають особливі відмінні відзнаки), який вони отримують безоплатно. Правила носіння однострою поліцейських затверджені наказом Міністерства внутрішніх справ України від 19.08.2017 р. № 718.

Якщо проаналізувати завдання поліцейського офіцера громади та його службові обов'язки, відповідно до вимог пунктів 5, 6 розділу 1 вищевказаного наказу він повинен бути забезпечений повсякденною літньою та зимовою

формою одягу, а саме наступними предметами однострою: головними уборами, верхнім одягом, білизною, взуттям, спорядженням, фурнітурою (затискачем для галстука, кокардою, філігранним ремінцем, аксельбантом і гудзиками) та знаками розрізнення (нарукавним знаком «Поліція», погонами, нарукавними знаками підрозділу превентивної діяльності) [72].

Крім того, поліцейський офіцер громади державою повинен бути забезпеченим вогнепальною зброєю та спеціальними засобами, що визначено ст. 42 Закону України «Про Національну поліцію». Зокрема, зі змісту ч. 4 вищевказаної статті вбачається, що для виконання своїх повноважень за поліцейським офіцером громади доцільно закріпити наступні спеціальні засоби: гумовий та пластиковий кийок, електрошочкові пристрої контактної та контактано-дистанційної дії, засоби обмеження рухомості (кайданки, сітки для зв'язування тощо), засоби, споряджені речовинами сльозогінної та дратівної дії, засоби примусової зупинки транспорту, спеціальні маркувальні та фарбувальні засоби, засоби акустичного та мікрохвильового впливу, пристрої для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії. Крім того, одночасно зі спеціальними засобами поліцейському повинне бути видане спорядження для їх відкритого чи прихованого носіння, а також приладдя для догляду за його матеріальною частиною, оскільки до обов'язків останнього входить постійне підтримання отриманого майна в технічно справному стані.

Відповідно до п. 4 розділу V Інструкції з організації забезпечення, зберігання та експлуатації озброєння в Національній поліції України, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 11 жовтня 2018 року № 828 (надалі – Інструкція № 828) за поліцейським офіцером на весь час служби закріплюється табельна вогнепальна зброя та боєприпаси до неї [67]. При цьому згідно п. 5 розділу VI Інструкції № 828 належні умови зберігання табельної вогнепальної зброї та боєприпасів передбачають наявність за місцем постійного проживання поліцейського прикріпленого до стіни або підлоги металевого ящика із внутрішнім замком, який виключав би можливість

доступу сторонніх осіб до зброї, боєприпасів та спеціальних засобів. Вимогами розділу VI Інструкції № 828 також встановлено, що під час перебування поліцейського на службі видана йому табельна вогнепальна зброя та боєприпаси мають знаходитися при ньому або у службовому сейфі, який виключає можливість доступу до озброєння інших осіб.

На наш погляд, забезпечення поліцейського офіцера громади за місцем постійного його проживання (якщо воно знаходиться в межах адміністративно-територіальної одиниці, в якій такий поліцейський працює) металевим ящиком із внутрішнім замком, а також обладнання його робочого місця (в поліцейській станції) службовим сейфом для зберігання табельної зброї, боєприпасів до неї та спеціальних засобів, повинно бути прямим обов'язком представницьких органів об'єднаної територіальної громади. Вищевказане майно не є виключеним із цивільного обороту і для його придбання органам місцевого самоврядування не потрібно отримувати спеціальні дозволи. В той же час, наявність даних предметів є обов'язковою для надання поліцейським офіцером громади поліцейських послуг та взагалі – для виконання ним своїх службових обов'язків як працівником поліції.

Все майно, яке надається поліцейському офіцеру громади відділом поліції є державною власністю і належить Національній поліції України на праві оперативного управління (ч. 2 ст. 105 Закону № 580-VIII). З огляду на це всі матеріальні цінності, довірені поліцейському офіцеру громади, повинні бути належним чином відображені у обліковій документації, форма яких затверджується Міністерством внутрішніх справ.

Не менш важливим в діяльності поліцейського офіцера громади є наявність службового автомобіля та інших транспортних засобів, які дали б змогу швидко та вчасно реагувати на термінові виклики або ж ситуації надзвичайного характеру, в яких допомога офіцера поліції є невідкладною.

Згідно ч. 1 ст. 40 Закону України «Про Національну поліцію» поліція для забезпечення публічної безпеки і порядку може закріплювати на службових транспортних засобах, автоматичну фото- і відеотехніку з метою

попередження, виявлення або фіксування правопорушення, охорони громадської безпеки та власності, забезпечення безпеки осіб, забезпечення дотримання правил дорожнього руху. Тому, обладнання автомобіля поліцейського офіцера сучасними засобами фото- і відеофіксації в значній мірі допоможе даній службовій особі попереджати та припиняти як порушення правил дорожнього руху на території територіальної громади, так і забезпечувати громадський порядок на довіреній йому території.

За даними офіційного урядового сайту gov.ua «Децентралізація дає можливості» кількість об'єднаних територіальних громад в Сумській області складає 37, а їх загальна площа становить 10516,16 квадратних кілометрів. Деякі з ОТГ, наприклад, налічують у своєму складі від 4 сільських рад (Андрияшівська сільська об'єднана територіальна громада в Роменському районі, Миропільська сільська об'єднана територіальна громада в Краснопільському районі), до 8 (Березівська сільська об'єднана територіальна громада в Глухівському районі, Миколаївська селищна об'єднана територіальна громада в Білопільському районі), а Липоводолинська селищна об'єднана територіальна громада Липоводолинського району сформована з 13 членів-селищних рад, в яких сукупно проживає 13155 мешканців. За відсутності сучасного транспортного засобу, обладнаного до того ж спеціальними засобами зв'язку та комп'ютерною технікою з функціями навігації, якісне виконання поліцейським офіцером громади покладених на нього завдань на території таких ОТГ є просто неможливим. В той же час, обов'язок часткового забезпечення паливно-мастильними матеріалами доцільно покласти на об'єднані територіальні громади, до повноважень яких входить належне утримання інфраструктури, зокрема і доріг місцевого значення.

Оскільки до функцій поліцейського офіцера громади входить прийом та реєстрація заяв громадян, а також своєчасне реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події, з метою здійснення ним вищевказаних функцій є потреба у забезпеченні журналів обліку, що передбачені відомчими нормативними актами. Слід

зазначити, що до повноважень поліцейського офіцера громади не входить реєстрація кримінальних правопорушень в Єдиному реєстрі досудових розслідувань, який ведеться в електронній формі. Даний обов'язок покладено на слідчих та прокурорів, які відповідно до імперативного припису статті 214 КПК України зобов'язаний внести відповідні відомості до вказаного вище реєстру та розпочати розслідування невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення. З огляду на це поліцейський офіцер громади має бути забезпечений планшетним та персональним комп'ютерами з підключеною мережею Інтернет для оперативного і своєчасного інформування вищевказаних категорій посадових осіб про виявлені ним злочини з метою вжиття передбачених процесуальним законодавством заходів щодо їх розслідування.

Питання грошового забезпечення діяльності поліцейського офіцера громади регулюється постановою Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 р. № 988 «Про грошове забезпечення поліцейських Національної поліції».

Згідно п. 1 даної постанови грошове забезпечення поліцейських складається з посадового окладу, окладу за спеціальним званням, щомісячних додаткових видів грошового забезпечення (підвищення посадового окладу, надбавки, доплати, які мають постійний характер), премії та одноразових додаткових видів грошового забезпечення.

Питання грошового забезпечення поліцейського офіцера громади може бути окремою темою наукового дослідження, зважаючи на його проблематику та багатогранність. В той же час, ми повністю погоджуємося із позицією А. В. Галунька, який зазначає, що поліцейський має право на підвищену заробітну плату з урахуванням особливих чинників несення служби, таких як підвищений ризик і ненормований робочий графік несення служби [12, с. 61].

ВИСНОВКИ

Конституція України гарантує право на захист для будь-якої особи, яка його потребує. Для цього держава застосовує різноманітні засоби правового захисту суб'єктивних прав і свобод людини і громадянина. Особливо відповідальна роль в цій діяльності належить інститут поліції в особі її структурних підрозділів. Впровадження у правову систему нашої держави інституту поліцейського офіцера громади має на меті забезпечення конституційних прав і свобод кожному громадянину нашої держави шляхом принципової зміни підходу забезпечення суспільства якісними поліцейськими послугами.

Підсумовуючи результати проведеного наукового дослідження, автор дійшов до наступних висновків.

На сьогодні офіційними письмовими актами, які передбачають умови реалізації вищевказаного проекту «Поліцейський офіцер громади» є лише меморандуми про співпрацю та партнерство, що укладаються між Головними управліннями Національної поліції в областях та селищними, сільськими і міськими об'єднаними територіальними громадами. В той же час дані документи не можуть містити правових норм, які б регламентували юридичний статус поліцейських офіцерів громади, оскільки за своєю правовою природою вони є договорами (деклараціями) про наміри, що не призводять до можливих юридичних чи фінансових наслідків або виникнення зобов'язань для будь-кого із сторін такого меморандуму. З огляду на це, правовий статус поліцейського офіцера громади потребує свого нормативного закріплення на рівні підзаконного акту шляхом видання Міністерством внутрішніх справ України окремого нормативного акту – наказу про затвердження положенні (або інструкції) з організації діяльності даної категорії працівників поліції.

Базовими законодавчими актами для розробки наказу (інструкції) з організації діяльності поліцейських офіцерів громади та закріплення таким

чином правового статусу досліджуваної у даній роботі категорії правоохоронців є Конституція України та Закони України: «Про Національну поліцію», «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів», «Про затвердження Положення про Національну поліцію», «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України».

Основними передумовами впровадження в Україні інституту поліцейського офіцера громади стали: збільшення проявів суспільно-небезпечної та суспільно-шкідливої поведінки в суспільстві і як наслідок – зростання кількості кримінальних та адміністративних правопорушень, наявність відповідної законодавчої бази, достатніх матеріально-технічних та фінансових ресурсів, розширення повноважень органів місцевого самоврядування, а також усвідомлення спільнотою важливості та ціннісної складової фактору правопорядку в громадянському суспільстві.

Поняття «правовий статус поліцейського офіцера громади» доцільно визначити як сукупність правових ознак, що характеризують місце працівника поліції у громадянському суспільстві як суб'єкта адміністративних правовідносин та диференціюють його серед правових статусів інших суб'єктів права. До змісту правового статусу поліцейського офіцера громади слід відносити права (повноваження), обов'язки та відповідальність, що закріплені нормами чинного законодавства для службовців даної категорії.

Забезпечення поліцейських послуг на рівні територіальних громад в країнах Європейської Спільноти забезпечується за допомогою функціонування дворівневої системи поліцейських органів: 1) поліції держави, яка як правило підпорядкована міністерствам внутрішніх справ цих держав тв. фінансується з державного бюджету; 2) муніципальної поліції (поліції громади), яка у свої діяльності підпорядковується органу місцевого самоврядування та повністю (або частково) ним фінансується. Впровадження в правову систему України інституту поліцейського офіцера громади є формою імплементації позитивного досвіду європейських країн щодо забезпечення членів територіальної громади якісними поліцейськими послугами.

До структури правового статусу поліцейського офіцера громади доцільно включити наступні елементи: 1) повноваження; 2) обов'язки; 3) права; 4) гарантії; 5) юридичну відповідальність. Основними (базовими) елементами у структурі правового статусу поліцейського офіцера громади є державно-владні повноваження є повноваження та обов'язки даної категорії працівників.

Специфікою прав поліцейського офіцера громади як складового елементу його правового статусу є те, що вони виступають не як міра можливої поведінки уповноваженого державою суб'єкта, а як міра необхідної поведінки (що притаманне правовій категорії обов'язків). При цьому, якщо офіцер поліції не скористається наданими йому правами у тому обсязі, який необхідний для реалізації ним своїх повноважень, це може мати наслідком для нього настання певного виду юридичної відповідальності.

Служба поліцейських офіцерів громади, аналогічно як і дільничних інспекторів поліції, структурно повинна відноситись до складу підрозділів превентивної діяльності, а саме – Департаменту превентивної діяльності Національної поліції України. З урахуванням цього, завдання, основні напрями діяльності та повноваження поліцейського офіцера громади не будуть значно відрізнятись від тих, які нормативно закріплені для дільничного. Поліцейський офіцер громади є функціонально і процесуально самостійним представником держави, користуючись її авторитетом та захистом. Детальний перелік його функціональних повноважень доцільно закріпити в наказі (інструкції) з організації діяльності поліцейських офіцерів громади.

Доцільно закріпити наступні гарантії поліцейському офіцеру, який проживає та працює на території громади:

1) поліцейський офіцер громади заслуговує на повагу, повну підтримку та співробітництво з боку членів суспільства, яким він надає поліцейські послуги, щодо підтримання правопорядку;

2) територіальна громада, поліцейські послуги якій надаються закріпленим за нею поліцейським офіцером, зобов'язана забезпечити дану службову особу житлом на території села, селища, міста (на праві користування

чи власності), робочим приміщенням, обладнанням офісною технікою та засобами комунікацій, пристосованими для виконання поліцейським офіцером своїх службових завдань.

3) територіальна громада, поліцейські послуги якій надаються закріпленням за нею поліцейським офіцером, зобов'язана компенсувати понесені поліцейським офіцером громади, витрати на придбання паливно-мастильних матеріалів, канцелярського приладдя, пов'язаних з виконанням ним своїх посадових обов'язків;

4) письмові пропозиції поліцейського офіцера громади щодо вдосконалення заходів та матеріально-технічних засобів, які призначені або впливають на стан правопорядку, повинні бути розглянуті уповноваженими посадовими особами місцевого самоврядування, яким вони адресовані, у найкоротший термін з наданням письмової відповіді про результати їх розгляду;

5) посадові особи місцевого самоврядування зобов'язані надавати поліцейському офіцеру громади необхідну інформацію про специфіку регіону та проблеми територіальної громади з метою визначення ним причин та умов вчинення правопорушень на обслуговуваній ним території та планування службової діяльності.

6) посадові особи місцевого самоврядування повинні сприяти підвищенню рівня довіри населення до поліції та утвердження авторитету державної влади в особі поліцейського офіцера громади.

З метою ефективної реалізації поліцейським офіцером громади соціальної гарантії у виді права на відпочинок, п. 3 ч. 2 ст. 38 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» слід доповнити нормою, за якою б на виконавчий комітет об'єднаної територіальної громади покладається обов'язок вирішення спільно з відповідними органами Національної поліції питань щодо створення належних умов для служби та відпочинку поліцейських офіцерів громади.

Поліцейський офіцер громади, як і будь-який працівник правоохоронного

органу, може бути притягнутий до всіх видів юридичної відповідальності: адміністративної, дисциплінарної, кримінальної, цивільно-правової.

Особливістю адміністративної відповідальності для поліцейського офіцера громади є те, що чинне законодавство забороняє застосовувати до даного суб'єкта адміністративні стягнення у виді громадських робіт, виправних робіт і адміністративного арешту.

З метою координації роботи поліцейських офіцерів громади доцільним є утворення в структурі управлінь превентивної діяльності Головних управлінь Національної поліції в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі відповідних відділів забезпечення діяльності поліцейських офіцерів громади.

Налагодження довірливих відносин з членами територіальної громади можливе через пропагування серед мешканців селища, села, міста активної роботи в органах самоорганізації населення, а також здійснення в загальноосвітніх школах та інших навчальних закладах, розташованих на території територіальної громади просвітницької діяльності щодо основ законності та правопорядку.

Виконання службових повноважень сучасним поліцейським потребує належного матеріального забезпечення сучасними пристроями, механізмами та електронно-технічним обладнанням, яке дозволяло б ефективно протистояти порушникам закону, швидко та оперативно реагуючи на вчинювані ними антисуспільні діяння. З цією метою поліцейський офіцер громади повинен бути забезпечений: транспортним засобом, паливно-мастильними матеріалами, комп'ютерною та офісною технікою, засобами зв'язку, поліцейською нагрудною камерою, відеореєстратором, елементами поліцейського одностю, зброєю та боєприпасами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адміністративна діяльність Національної поліції: навч. посібник / заг. ред. В. А. Глуховець. Дніпро, 2017. 248 с.
2. Адміністративна діяльність органів поліції України: підручник / О. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян, та ін.; за заг. ред. В. В. Сокурєнка. Харків, 2017. 432 с.
3. Адміністративне право України: навч. посібник / В. В. Галуцько, В. І. Курило, С. О. Короед та ін.; за ред. В. В. Галуцька. Херсон, 2015. 269 с.
4. Балинська О. М. Нормативна основа співпраці поліцейського та громадян в Україні. *Сучасні стратегії та перспективи оптимізації взаємодії поліції і населення в соціумі*: матеріали круглого столу (Львів, 23 листопада 2017 р.). Львів, 2017. С. 7–12.
5. Бодрова І. І. Лялюк О. Ю. Інститут Муніципальної поліції в умовах децентралізації державної влади в Україні: питання визначення правового статусу та організації діяльності. – Харків, 2014. 128 с.
6. Братковський А. В. Окремі питання визначення кола правоохоронних органів України та правового статусу їх працівників. *Часопис Академії адвокатури України*. 2011. № 10. С. 1–4. URL: <http://e-pub.aau.edu.ua/index.php/chasopys/article/viewFile/498/518> (дата звернення 31.07.2019).
7. Бугайчук К. Л. Публічне адміністрування в органах національної поліції: об'єктно-суб'єктний підхід. *Форум права*. 2017. № 5. С. 64–72. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2017_5_10.pdf (дата звернення: 27.11.2019).
8. Бугайчук К. Функції публічного адміністрування в органах Національної поліції України: поняття та класифікація. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 5. С. 112–117.

9. В Україні запустили проект «Поліцейський офіцер громади». Офіційний сайт Національної поліції. URL: <https://www.npu.gov.ua/news/preventivna-robota/v-ukrajini-zapustili-proekt-policzejskij-oficzer-gromadi/> (дата звернення: 22.11.2019).
10. Витрук М. В. Основы теории правового положения личности в социалистическом обществе. Москва, 1979. 229 с.
11. Гайдамашко І. А. Зарубіжний досвід попередження агресивної поведінки підлітків. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка, соціальна робота»*. 2011. Випуск 23. С. 32–34.
12. Галуцько А. В. Адміністративно-правове регулювання служби дільничних інспекторів в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2018. 209 с.
13. Голосніченко І. П. Адміністративне право України. Академічний курс: підручник. Київ, 2004. 584 с.
14. Декларації про поліцію: Резолюція № 690 (1979) Парламентської асамблеї Ради Європи 8 травня 1979 року // База даних «Законодавство України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_803 (дата звернення: 27.11.2019).
15. Децентралізація дає можливості. URL: <https://decentralization.gov.ua/about> (дата звернення: 22.11.2019).
16. Деякі питання надання підрозділами Міністерства внутрішніх справ, Національної поліції та Державної міграційної служби платних послуг: постанова Кабінету Міністрів України від 26.10.2011 р. № 1098 / База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1098-2011-%D0%BF> (дата звернення: 27.11.2019).
17. Дідик Н. І. Превентивні функції в діяльності патрульної поліції. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2016. № 2. С. 188–194.
18. Єдиний звіт про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення за січень 2019 року. Генеральна прокуратура України. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=204587 (дата звернення: 22.11.2019).

- 19.Загуменна Ю. О. Місце та роль органів місцевого самоврядування та муніципальної поліції у забезпеченні публічної безпеки: зарубіжний досвід: матеріали наук.-практ. конф. (Харків, 17 травня 2016 р.). Харків, 2016. С. 72–76.
- 20.Заросило В.О. Порівняльний аналіз адміністративної діяльності міліції України та поліції зарубіжних країн (Великобританії, США, Канади та Франції): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00:07. Київ, 2002. 19 с.
- 21.Ільницький М. С. Організація фінансового та матеріально-технічного забезпечення органів внутрішніх справ України. *Форум права*. 2009. № 1. С. 222–230. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/ejournals/FP/2009-1/09imcvscu.pdf> (дата звернення: 27.11.2019).
- 22.Капітонова Н. В. Муніципальна поліція в структурі органів публічної влади: теоретико-правове дослідження: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2017. 236 с.
- 23.Катрич Д. К. Адміністративно-правовий статус Національної поліції України: поняття і зміст. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2016. Том 2. Випуск 36. С. 31–35.
- 24.Клочко А. М. Специфіка юридичної відповідальності суб'єктів кадрового забезпечення органів внутрішніх справ України. *Форум права*. 2012. № 2. С. 325–332. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/ejournals/FP/2012-2/12kamocu.pdf> (дата звернення: 27.11.2019).
- 25.Кобзін Д., Щербань С., Коренева К., Черноусов А. Оцінка діяльності Національної поліції України за допомогою опитування громадської думки (національний звіт). Харків: Харківський інститут соціальних досліджень (ХІСД), 2019. 52 с.
- 26.Коваль М. В. Про необхідність визначення статусу працівника правоохоронного органу в Україні та його законодавчого закріплення. *Часопис Київського університету права*. 2012. № 1. С. 130–314.
- 27.Кодекс України про адміністративне правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-X / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 27.11.2019).

28. Колодяжний М. Г. Досвід Великої Британії у використанні громадськості щодо запобігання злочинності. *Форум права*. 2013. № 3. С. 317–323. URL: http://nbuv.gov.ua/jpdf/FP_index.htm_2013_3_53.pdf (дата звернення: 22.11.2019).
29. Колодяжний М. Г. Сучасний зарубіжний досвід громадського впливу на злочинність: монографія / за ред. В. В. Голіни. Харків, 2017. 252 с.
30. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 22.11.2019).
31. Костюков А. Н. Должностное лицо: административно-правовой статус. *Правоведение*. 1987. № 2. С. 20–26.
32. Костюшко О. П. Правові та суспільно-політичні передумови створення муніципальної (місцевої) поліції в Україні. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2017. № 1(102). С. 54–64.
33. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-ІІ / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 27.11.2019).
34. Лемеш Д. Л. Адміністративно-правовий статус працівників поліції в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2016. 22 с.
35. Лемеш Д. Л. Поняття та особливості правового статусу працівника поліції України. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2016. Випуск 1-1. С. 152–155.
36. Логвиненко Б. О., Кравченко І. С. Взаємодія поліції та суспільства на засадах партнерства в діяльності підрозділів превентивної діяльності: методичні рекомендації. Дніпро, 2018. 20 с.
37. Луць Л. А. Загальна теорія держави та права: навчально-методичний посібник. Київ, 2007. 412 с.
38. Матузов Н. И. Правовая система и личность. Саратов, 1987. 293 с.

- 39.Медведенко Н. В. Правові та організаційні засади дисциплінарного провадження в органах Національної поліції України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Одеса, 2018. 23 с.
- 40.Мещерякова О. В. Щодо визначення елементів адміністративно-правового статусу учасників операцій ООН з підтримання миру. *Форум права*. 2011. № 2. С. 609–612. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2011-2/11movzpm.pdf> (дата звернення: 22.11.2019).
- 41.Митний кодекс України: Закон України від 13.03.2012 р. № 4495-VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (дата звернення: 27.11.2019).
- 42.Музичук О. М. Уточнення сутності категорії “правовий статус” суб’єкта адміністративно-правових відносин та його елементного складу. *Форум права*. 2008. № 1. С. 316–321. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/ejournals/FP/2008-1/08tomies.pdf> (дата звернення: 22.11.2019).
- 43.Нікончук А. Підпорядкування, субординація та реординація, як складові контролю делегування повноважень. *Закон и жизнь*. 2013. №5. С. 31–34.
- 44.Орлов В. А. Муніципальна поліція в постсоціалістичних країнах ЄС: компаративне дослідження. *Правовий часопис Донбасу*. 2018. № 2(63). С. 12–18.
- 45.Орлов В. А. Поліція муніципалітету: досвід країн Європи. *Наше право*. 2013. № 9. С. 172–177.
- 46.Ортинський В. Л., Кісіль З. Р., Ковалів М. В. Основи управління в органах внутрішніх справ України (схеми, визначення, поняття, принципи, основні засади): наочний посібник. Львів, 2007. 190 с.
- 47.Остапенко В. В. Поняття та класифікація юридичних гарантій, прав і свобод людини. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. Випуск 2. Том 4. С. 24–28.
- 48.Павелків С. Р. Адміністративно-правовий статус органів публічної адміністрації у сфері житлово-комунального господарства України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2013. 23 с.

- 49.Падалка О. А. Адміністративно-правовий статус Національної поліції України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2016. 23 с.
- 50.Падалка О. А. Юридична відповідальність Національної поліції України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2016. № 20. С. 81–84.
- 51.Падалка О. Становлення та розвиток діяльності органів поліції Польської республіки. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 6. С. 187–190.
- 52.Паламарчук І. В. Публічне майно як засіб здійснення повноважень поліції: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Запоріжжя, 2017. 22 с.
- 53.Парханов Г. Р. Превентивна діяльність дільничних офіцерів поліції: питання сьогодення. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. № 6. Том 4. С. 312–316.
- 54.Плугатир М. В. Поліцейська служба у Великобританії та її співвідношення з інститутом цивільної служби. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2014. № 3. С. 135–139.
- 55.Поліцейський офіцер громади. Офіційний сайт Національної поліції. URL: <https://www.npu.gov.ua/ya-tut.html> (дата звернення: 22.11.2019).
- 56.Попов С. В. Юридична відповідальність працівників ОВС України. *Форум права*. 2010. № 2. С. 388–394. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2010-2/10pсvrou.pdf> (дата звернення: 27.11.2019).
- 57.Правила етичної поведінки поліцейських: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 09.11.2016 р. № 1179 / Міністерство внутрішніх справ України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16> (дата звернення: 22.11.2019).
- 58.Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі: Закон України від 01.12.1994 р. № 264/94-ВР / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/264/94-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 26.11.2019).
- 59.Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо місцевої міліції: Закон України від 04 березня 2004 р. № 1577-IV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1577-15> (дата звернення: 22.11.2019).

60. Про Державний бюджет України на 2005 рік: Закон України від 23.12.2004 р. № 2285-IV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2285-15> (дата звернення: 22.11.2019).
61. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23 грудня 1993 року № 3781-XII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12> (дата звернення: 01.08.2019).
62. Про Дисциплінарний статут Національної поліції України : Закон України від 15 березня 2018 року № 2337-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19> (дата звернення: 22.11.2019).
63. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> (дата звернення: 27.11.2019).
64. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#n175> (дата звернення: 26.11.2019).
65. Про затвердження змін до Положення про Департамент превентивної діяльності Національної поліції України: наказ Національної поліції України від 18.04.2019 р. № 377. URL: <http://tranzit.ltd.ua/nakaz/> (дата звернення: 27.11.2019).
66. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 28.07.2017 р. № 650 / База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17> (дата звернення: 27.11.2019).
67. Про затвердження Інструкції з організації забезпечення, зберігання та експлуатації озброєння в Національній поліції України: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 11 жовтня 2018 року № 828 / База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1249-18> (дата звернення: 27.11.2019).
68. Про затвердження Методики визначення розмірів цін на послуги з охорони об'єктів, що підлягають обов'язковій охороні підрозділами Державної служби

- охорони при Міністерстві внутрішніх справ України: наказ Міністерства внутрішніх справ України Міністерства економіки України від 02.03.2001 р. № 171/51. / База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0346-01> (дата звернення: 27.11.2019).
69. Про затвердження Положення про Національну поліцію: постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 877 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-%D0%BF> (дата звернення: 22.11.2019).
70. Про затвердження Положення про службу дільничних інспекторів міліції в системі Міністерства внутрішніх справ України: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 11.11.2010 р. № 550 / База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1219-10> (дата звернення: 27.11.2019).
71. Про затвердження Порядку винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 01.08.2018 р. № 654 / База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0965-18#n75> (дата звернення: 26.11.2019).
72. Про затвердження Правил носіння однострою поліцейських: наказ Міністерства внутрішніх справ від 19.08.2017 р. № 718 / База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1122-17#n13> (дата звернення: 27.11.2019).
73. Про затвердження структури Національної поліції України: наказ Національної поліції України від 06.11.2015 р. № 1. URL: <http://tranzit.ltd.ua/nakaz/> (дата звернення: 26.11.2019).
74. Про матеріальну відповідальність військовослужбовців та прирівняних до них осіб за шкоду, завдану державі: Закон України № 160-IX від 03 жовтня 2019 р. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/160-20> (дата звернення: 27.11.2019).
75. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР / Верховна Рада України. URL:

- <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 22.11.2019).
76. Про органи самоорганізації населення: Закон України від 11.07.2001 р. № 2625-III / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2625-14> (дата звернення: 27.11.2019).
77. Рекомендація Rec (2001) 10 Комітету Міністрів державам-учасницям Ради Європи «Про Європейський кодекс поліцейської етики» (ухвалена Комітетом міністрів 19 вересня 2001 на 765-му засіданні заступників міністрів). Статус поліції: міжнародні стандарти і зарубіжне законодавство / за заг. ред. О.А. Банчука. – Київ, 2013. С. 19–50.
78. Ромашов Р. А. Некоторые проблемные аспекты понимания правосубъектности индивидуального и коллективного лица. *Правовой статус и правосубъектность лица: теория, история, компаративистика: материалы VIII междунар. научн.-теоретич. конф.* (Санкт-Петербург, 14-15 декабря 2007 г.). Санкт-Петербург, 2007. – С. 3.
79. Ряшко О. В. Законність у контексті профілактики правопорушень в службовій діяльності міліції України: автореф. дис. ... канд.. юрид. наук: 12.00.07. Львів, 2006. 23 с.
80. Святокум І. О. Досвід взаємодії поліції з органами місцевого самоврядування в Чеській Республіці та перспективи його застосування в Україні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2016. № 20. С. 22–24.
81. Сенчук І. І. Гарантії професійної діяльності поліцейських в сучасних умовах. *Форум права*. 2018. № 3. С. 88–95. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2018_3_13.pdf (дата звернення: 27.11.2019).
82. Сердюк А. М. Поняття та елементи адміністративно-правового статусу патрульної поліції України. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2016. Випуск 1. Том 3. С. 76–81.
83. Скакун О. Ф. Теорія держави і права. Харків: Консум, 2001. 664 с.

- 84.Словник іншомовних слів / за ред. члена-кореспондента АН УРСР О. С. Мельничука. Київ, 1974. 865 с.
- 85.Стефанюк Ю. В. Правовий статус особи: поняття і класифікація. *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. № 4. С. 42–45.
- 86.Стефанюк Ю. В. Структура правового статусу особи: теоретичний аспект. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. Випуск 2. Том 1. С. 26–31.
- 87.Сурмяк Ю. Р., Кудрик Л. Г. Правова просвіта учнів за участю працівників поліції як превентивний засіб. *Сучасні стратегії та перспективи оптимізації взаємодії поліції і населення в соціумі: матеріали круглого столу* (Львів, 23 листопада 2017 р.). Львів, 2017. С. 75–81.
- 88.У 2018 році 23 неповнолітніх в Україні скоїли навмисні вбивства – Генпрокуратура. URL: https://humanrights.org.ua/material/levova_chastka_zlochiv_jaki_2018_roku_vchinili_diti_porushennja_proti_prava_vlasnosti_genprokuratura (дата звернення: 22.11.2019).
- 89.Управління органами Національної поліції України: підручник / О. М. Бандурка, О. І. Безпалова, О.В. Джафарова та ін.; за заг. ред. В. В. Сокурєнка. Харків, 2017. 580 с.
- 90.Халфина Р. О. Общее учение о правоотношении. Москва, 1974. 351 с.
- 91.Черней В.В. Удосконалення та реформування підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України щодо забезпечення та захисту прав людини. *Захист прав людини в контексті реформування підрозділів превентивної діяльності Національної поліції: збірник матеріалів круглого столу* (Київ, 1 червня 2017 р.). Київ, 2017. С. 3–4.
- 92.Щербинський К. С. Зарубіжний досвід протидії злочинності неповнолітніх. *Сучасна європейська поліцейстика та можливості її використання в діяльності Національної поліції України: збірник тез доповідей учасників міжнар. наук.-практ. конф.* (Харків, 11 квітня 2019 р.). Харків, 2019. С. 260–262.